

Załącznik Nr 1 do
Uchwały Nr LII/280/2018
Rady Miejskiej w Stawiszynie
z dnia 17 października 2018r.

**STRATEGIA
ROZWIĄZYWANIA
PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH
GMINY STAWISZYN
na lata 2018-2025**

Opracowanie: Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Stawiszynie

2017- 2018

SPIS TREŚCI

WSTĘP	3
I. CZĘŚĆ WPROWADZAJĄCA	4
1. Uwarunkowania zewnętrzne, podstawy prawne.....	4
2. Zgodność dokumentu strategii rozwiązywania problemów społecznych z innymi dokumentami strategicznymi.....	6
II. CZĘŚĆ ANALITYCZNO-DIAGNOSTYCZNA	11
1. Charakterystyka Gminy Stawiszyn.....	11
2. Sytuacja demograficzna	12
3. Diagnoza problemów społecznych na terenie Gminy Stawiszyn	15
3.1. Pomoc społeczna	15
3.2. Problemy uzależnień i przemocy w rodzinie.....	25
3.3. System świadczeń rodzinnych i innych form pomocy.....	30
3.4. Sytuacja osób niepełnosprawnych.....	34
3.5. Sytuacja osób starszych	37
3.6. Bezrobocie	38
3.7. Organizacje pozarządowe.....	41
3.8. Kultura i sport.....	42
3.9. Edukacja	44
3.10. Bezpieczeństwo publiczne	45
3.11. Ochrona zdrowia	47
3.12. Polityka mieszkaniowa	48
3.13. Problemy społeczne w ujęciu badania opinii mieszkańców Gminy	49
4. Analiza SWOT	56
5. Wnioski z diagnozy	66
III. CZĘŚĆ PROGRAMOWA	67
1. Misja.....	67
2. Cele strategiczne i szczegółowe.....	68
IV. REALIZACJA STRATEGII	80
1. Wdrożenie i monitoring strategii	80
2. Zakończenie	81
V. ZAŁĄCZNIKI	82
VI. SPIS TABEL	87

WSTĘP

Strategia rozwiązywania problemów społecznych pozwala na racjonalizację lokalnej polityki społecznej. Dokument, w którym sformułowano społeczną misję samorządu, wyznacza cele i działania, których realizacja powinna w znaczny sposób przyczynić się do złagodzenia bądź rozwiązania problemów zidentyfikowanych w trakcie procesu tworzenia strategii. Realizacja założeń strategicznych ma szansę przyczynić się do poprawy warunków życia mieszkańców gminy, w szczególności zaś tych, którzy są zagrożeni marginalizacją i wykluczeniem społecznym. Ma również doprowadzić do integracji społecznej.

Podstawą opracowania Strategii była wnikliwa analiza istniejących lokalnych zasobów polityki społecznej, danych statystycznych oraz szeroka konsultacja społeczna. Uzyskano w ten sposób rzetelną diagnozę rzeczywistych problemów i potrzeb mieszkańców Gminy. Diagnoza ta stanowiła podstawę zaplanowania działań mających na celu poprawę jakości życia mieszkańców Gminy poprzez wykreowanie systemu rozwiązywania problemów społecznych w oparciu o system współpracy instytucji polityki społecznej.

Strategia ma charakter dokumentu otwartego na wprowadzanie korekt adekwatnych do zmieniającej się sytuacji społecznej. Zmieniające się uwarunkowania mogą wymagać sprecyzowania nowych celów oraz doboru nowych narzędzi działania. Weryfikacja i aktualizacja dokumentu realizowana będzie w oparciu o działania monitorujące i ewaluacyjne. Monitoring i ewaluacja zapisów strategicznych polegać będzie na systematycznej ocenie realizowanych działań pod kątem aktualności efektywności.

Zapisy zawarte w Strategii będą realizowane w zależności od środków posiadanych przez Samorząd, jak i pozyskanych ze źródeł zewnętrznych.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Stawiszyn składa się z trzech części: wprowadzającej, analityczno-diagnostycznej i programowej.

Część wprowadzająca zawiera informacje na temat uwarunkowań zewnętrznych (prawnych i strategiczno-programowych) tworzenia dokumentu.

Część analityczno-diagnostyczna zawiera informacje ogólne dotyczące gminy oraz diagnozę sytuacji społeczno-gospodarczej w gminie, która została oparta na badaniu danych pozyskanych z instytucji i organizacji działających w gminie bądź obejmujących zasięgiem działania jej mieszkańców, identyfikacji mocnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń lokalnego systemu polityki społecznej (analiza SWOT), a także analizie ankiet skierowanych do mieszkańców Gminy.

Część programowa zawiera najistotniejsze założenia polityki społecznej gminy na

najbliższe lata. Są one ujęte w formie misji, celów strategicznych, celów operacyjnych i kierunków działań. W części programowej są również wskazane podmioty realizujące strategię i współdziałające w jej realizacji, źródła finansowania i czas realizacji wyznaczonych w dokumencie działań. Ponadto przedstawione są ramy finansowe strategii, prognoza zmian oraz informacja na temat sposobu wdrożenia dokumentu oraz prowadzenia monitoringu jego realizacji.

I. CZĘŚĆ WPROWADZAJĄCA

1. Uwarunkowania zewnętrzne, podstawy prawne

Strategia rozwiązywania problemów społecznych jest dokumentem uwarunkowanym prawnie. Obowiązek jej opracowania wynika wprost z art. 16b i art. 17 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej, które w ramach zadań własnych gminy i powiatu przewidują opracowanie i realizację gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka. Ustawodawca określił również, iż dokument ten powinien zawierać w szczególności: diagnozę sytuacji społecznej, prognozę zmian w zakresie objętym strategią oraz określenie celów strategicznych projektowanych zmian, kierunków niezbędnych działań, sposobu realizacji strategii oraz jej ram finansowych, a także wskaźników realizacji działań.

Umieszczenie obowiązku opracowania strategii rozwiązywania problemów społecznych w ustawie o pomocy społecznej nie oznacza, iż winna ona skupiać się jedynie na rozwiązywaniu problemów z zakresu pomocy społecznej, ale obejmować wszystkie obszary polityki społecznej, mające wpływ na poprawę funkcjonowania lokalnej społeczności.

Na treść i realizację gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych mają więc wpływ także inne akty prawne. Należą do nich w szczególności:

- ustawa z dnia 8 marca 1990r. o samorządzie gminnym,
- ustawa z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej,
- ustawa z dnia 27 sierpnia 1997r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych,
- ustawa z dnia 13 czerwca 2003r. o zatrudnieniu socjalnym,
- ustawa z dnia 28 listopada 2003r. o świadczeniach rodzinnych,
- ustawa z dnia 7 września 2007r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów,
- ustawa z dnia 4 kwietnia 2014r. o ustaleniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów,

- ustawa z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie,

- ustawa z dnia 26 października 1982r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi,
- ustawa z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu narkomanii,
- ustawa z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej,
- ustawa z dnia 19 sierpnia 1994r. o ochronie zdrowia psychicznego,
- ustawa z dnia 20 kwietnia 2004r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy,
- ustawa z dnia 21 czerwca 2001r. o dodatkach mieszkaniowych,
- ustawa z dnia 10 kwietnia 1997r. - Prawo energetyczne,
- ustawa z dnia 27 sierpnia 2004r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych,
- ustawa z dnia 5 grudnia 2014r. o Karcie Dużej Rodziny,
- ustawa z dnia 11 lutego 2016r. o pomocy państwa w wychowaniu dzieci.

Realizacja Strategii będzie wymagała także odwoływania się do innych aktów prawnych m.in. z zakresu edukacji i ochrony zdrowia.

Opracowana na tej podstawie Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Stawiszyn na lata 2018 - 2025 jest wieloletnim dokumentem programowym, na bazie którego w perspektywie 8 lat będzie realizowana polityka społeczna gminy uwzględniająca podstawowe, przyjęte w przedmiotowym obszarze zasady, tj. w szczególności:

1. Zasada samopomocy – przejawia się w istnieniu i rozwoju pomocy wzajemnej ludzi zmagających się z podobnymi problemami życiowymi oraz pomocy silniejszych dla słabszych, zazwyczaj w obrębie niewielkich formalnych i nieformalnych grup społecznych.
2. Zasada przezorności – oznacza, że bezpieczeństwo socjalne jednostki nie może być tylko efektem świadczeń ze strony społeczeństwa, ale wynikać powinno także z odpowiedzialności człowieka za przyszłość własną i rodziny.
3. Zasada solidarności społecznej – najczęściej rozumiana jako przenoszenie konsekwencji, niekiedy utożsamiana z solidaryzmem społecznym, oznaczającym wyższość wspólnych interesów członków społeczeństwa nad interesami poszczególnych klas lub warstw.
4. Zasada pomocniczości – oznacza przyjęcie określonego porządku, w jakim różne instytucje społeczne dostarczają jednostce wsparcia, gdy samodzielnie nie jest w stanie zaspokoić swoich potrzeb, w pierwszej kolejności pomoc powinna pochodzić od rodziny, a następnie od społeczności lokalnej, a na końcu od państwa.
5. Zasada partycypacji – wyraża się w takiej organizacji życia społecznego, która

- 5 -

poszczególnym ludziom zapewnia możliwość pełnej realizacji swoich ról społecznych, natomiast poszczególnym grupom pozwala zająć równoprawne z innymi miejsce

w społeczeństwie.

6. Zasada samorządności – sprowadza się do zapewnienia prawa do aktywnego udziału w istniejących instytucjach społecznych oraz tworzenia nowych instytucji w celu skuteczniejszego zaspokajania potrzeb i realizacji interesów mieszkańców gminy.
7. Zasada dobra wspólnego – przejawia się w takich działaniach władz publicznych, które uwzględniają korzyści i interesy wszystkich obywateli i polegają na poszukiwaniu kompromisów tam, gdzie interesy te są sprzeczne.
8. Zasada wielosektorowości – polega na równoczesnym funkcjonowaniu publicznych podmiotów polityki społecznej, organizacji pozarządowych i instytucji rynkowych .

2. Zgodność dokumentu strategii rozwiązywania problemów społecznych z innymi dokumentami strategicznymi

Dokument został przygotowany na lata 2018-2025. Jest zgodny z założeniami odnoszącymi się do polityki społecznej dokumentów strategicznych przygotowanych na poziomie europejskim, ogólnopolskim i samorządowym i umożliwia ubieganie się o środki zewnętrzne, m.in. z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej. Strategia stanowi materiał wyjściowy do opracowania szczegółowych programów i projektów w obszarze szeroko rozumianej polityki społecznej.

Zmiany systemowe i ustrojowe postawiły polskie społeczeństwo wobec nowych problemów ekonomicznych i egzystencjalnych. Sytuacja ta wymusiła na instytucjach odpowiedzialnych za politykę społeczną zweryfikowanie narzędzi wsparcia oraz wyznaczenie nowych kierunków efektywnego działania. Instytucje te przechodzą z systemu wsparcia pasywnego do działań aktywizacyjnych bezpośrednio ukierunkowanych na zwiększenie odpowiedzialności i zaradności. Celem tych działań nie może być wyłącznie kompensacja niedoborów finansowych osób i rodzin, lecz kompleksowe wsparcie mające doprowadzić do uzyskania maksymalnej możliwej samodzielności. Oznacza to nowy sposób kreowania lokalnej polityki społecznej.

Polityka społeczna definiowana jest jako celowa działalność państwa i jej podmiotów samorządowych oraz organizacji pozarządowych, zmierzająca do poprawy ogólnych warunków pracy i bytu szerokich warstw ludności, a także stosunków społeczno - kulturowych, które prowadzą do optymalnego zaspokojenia potrzeb społecznych i indywidualnych ludności. Poprzez politykę społeczną powinny być usuwane wszelkie nierówności społeczne. Wszystkie cele polityki społecznej powinny być osiągnięte w ramach zrównoważonego rozwoju. Polityka społeczna dotyczy wszystkich grup społecznych i ma prowadzić do takiej sytuacji, w której całe społeczeństwo funkcjonuje sprawnie i efektywnie.

Główne obszary polityki społecznej obejmują:

- bezpieczeństwo socjalne, które obejmuje zapewnienie dochodów i usług w sytuacji wystąpienia ryzyka socjalnego (choroba, inwalidztwo, starość, śmierć, bezrobocie),
- inwestycje w człowieka – tworzenie równych szans rozwoju ludzi, kształcenie młodego pokolenia (są czynnikiem rozwoju ekonomicznego sprawiając, że wartości socjalne uzależnione są od polityki gospodarczej),
- pokój społeczny – jest podstawą stabilizacji życiowej ludzi, współpracy w osiąganiu celów, tolerancji różnic między ludźmi. Wartość pokoju społecznego rośnie wraz z osiągnięciem dobrobytu i stabilizacji politycznej,
- życie rodzinne – akcentowanie życia rodzinnego oznacza powrót do wartości związków między ludźmi o poczucia bezpieczeństwa na podstawie więzi emocjonalnych i uczuciowych. Wychowanie przyszłych generacji wymaga wsparcia rodzin nie tylko ubogich i nie tylko wsparcia materialnego ze strony osób i instytucji.

Cechą charakterystyczną struktury zjawisk problemów społecznych jest długotrwałe pozostawanie osób w systemie wsparcia instytucjonalnego. Nowe podejście systemowe zakłada wsparcie osób i rodzin w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwienie życia w warunkach odpowiadających godności człowieka. Zatem zadaniem instytucji pomocy jest także przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu poprzez podejmowanie działań zmierzających do życiowego usamodzielnienia się oraz integracji ze środowiskiem osób i rodzin. Rodzaj, forma i rozmiary usług powinny być odpowiednie do okoliczności uzasadniających udzielenia wsparcia.

Skutecznym sposobem wyeliminowania często wielu nakładających się problemów społecznych jest zaangażowanie wszechstronnego doświadczenia i potencjału różnych podmiotów działających w oparciu o zintegrowany i komplementarny system polityki społecznej. Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych stanowi dokument systematyzujący zagadnienia problemów społecznych na terenie Gminy Stawiszyn. Dokument ten definiuje instrumenty i środki eliminacji lub ograniczania negatywnych skutków problemów społecznych w perspektywie lat 2018-2025. Wskazuje długofalowy plan działań instytucji polityki społecznej podejmowanych w celu poprawy sytuacji podniesienia poziomu integracji mieszkańców.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych powinna być zgodna i wpisywać się w zewnętrzne plany i koncepcje rozwoju określone w dokumentach strategicznych wyższego rzędu, tzn. strategiach i planach definiujących kierunki rozwoju społeczno-gospodarczego Europy, Polski i jej regionów. Do tych dokumentów należą między innymi:

Europa 2020 - Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu

Strategia 2020 to unijna strategia rozwoju społeczno-gospodarczego Unii Europejskiej na okres od 2010r do 2020r. Obejmuje ona o wiele więcej niż samo wyjście z kryzysu, z którymi nadal boryka się wiele europejskich krajów. Strategia ta ma pomóc nam skorygować niedociągnięcia europejskiego modelu wzrostu gospodarczego i stworzyć warunki, dzięki którym będzie on bardziej inteligentny, zrównoważony, sprzyjający włączeniu społecznemu. Aby nadać temu zadaniu konkretne ramy, UE wyznaczyła sobie pięć nadrzędnych celów, które ma zamiar zrealizować do końca bieżącego dziesięciolecia. Cele te dotyczą: zatrudnienia, edukacji i innowacji, włączenia i ograniczenia ubóstwa oraz kwestii klimatu i energii. Głównym celem strategii Europa 2020 jest osiągnięcie przynajmniej 75-procentowego wskaźnika zatrudnienia kobiet i mężczyzn w wieku od 20 do 64 lat do 2020 roku. Strategia dąży także do zredukowania liczby osób przedwcześnie kończących naukę do poziomu 10% oraz zwiększenia liczby młodych osób kształconych zawodowo do poziomu co najmniej 40%. W ramach programu proponowane są działania, które przyczynią się do poprawy funkcjonowania rynku pracy, zapewnienie zachęt do inwestowania w szkolenia, zagwarantowanie przyzwoitych warunków pracy oraz ułatwienie tworzenia miejsc pracy. Strategia "Europa 2020" jest najważniejszym z punktu widzenia regionów dokumentem strategicznym w Unii Europejskiej.

Strategia Rozwoju Kraju 2020

Dokument określa podstawowe uwarunkowania, cele i kierunki rozwoju kraju w wymiarach społecznym, gospodarczym, regionalnym i przestrzennym w okresie do 2020 roku, realizowane przy pomocy programów z uwzględnieniem okresu programowania UE. Celem głównym Strategii jest wzmocnienie i wykorzystanie gospodarczych, społecznych i instytucjonalnych zasobów, zapewniających szybszy i zrównoważony rozwój kraju oraz poprawę jakości życia ludności.

Strategia Polityki Społecznej dla Województwa Wielkopolskiego do 2020 roku.

Stanowi jeden z najważniejszych dokumentów wyznaczających główne kierunki rozwoju i wdrażania polityki społecznej w regionie. Jest integralną częścią Strategii Województwa Wielkopolskiego, której misją jest "Skupienie wszystkich podmiotów publicznych działających na rzecz wzrostu konkurencyjności regionu i poprawy warunków życia mieszkańców. Uzyskanie efektu synergii poprzez stworzenie spójnej koncepcji wykorzystania środków publicznych", a celem generalnym "Poprawa jakości przestrzeni województwa, systemu edukacji, rynku pracy,

gospodarki oraz sfery społecznej skutkująca wzrostem poziomu życia mieszkańców". Przedstawia działania, które należałoby podjąć, by skutecznie zmierzać do podnoszenia poziomu życia mieszkańców Wielkopolski oraz zaspokajać ich różnorodne potrzeby.

Powiatowa Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2014 - 2020

Priorytetowym celem Strategii jest usprawnienie systemu pomocy społecznej, który stworzy odpowiednie warunki życia dla rodzin, jej powstania, właściwego działania i spełniania przez nią wszystkich ważnych ról społecznych. W dokumencie określono podstawowe cele strategiczne podejmowania działań w najbliższych latach. Są to:

- rozwój wsparcia dla rodzin niewydolnych opiekuńczo-wychowawczych poprzez zapewnienie fachowej pomocy w postaci poradnictwa specjalistycznego, wczesnej profilaktyki a także poprawy warunków bytowych;
- zapewnienie wysokiego komfortu życia osób starszych poprzez edukowanie społeczeństwa do starości, tworzenie form aktywności społecznej, które pozwolą seniorom i osobom niepełnosprawnym na utrzymanie dobrej kondycji zdrowotnej i psychicznej;
- tworzenie możliwości uczenia się i rozwoju każdego dziecka niepełnosprawnego w integracyjnej grupie przedszkolnej i klasie szkolnej, dostęp do rehabilitacji osób niepełnosprawnych;
- aktywizację i wsparcie dla osób bezrobotnych, przeciwdziałanie zjawisku dziedzicznego bezrobocia w rodzinie;
- stworzenie odpowiednich warunków do życia i rozwoju dzieciom i młodzieży pozbawionych opieki rodzin naturalnych;
- rozwój poradnictwa i upowszechnianie informacji w zakresie praw ofiar przemocy, ochrony zdrowia psychicznego, pieczy zastępczej, osób niepełnosprawnych, osób starszych, osób bezrobotnych.

Wielkopolski Regionalny Program Operacyjny (WRPO) na lata 2014 - 2020

Oprócz głównego celu WRPO 2014+ jakim jest "Poprawa konkurencyjności i spójności województwa" uwzględniono w Programie priorytety dotyczące poprawy infrastruktury, rozwoju technologicznego i innowacji, przedsiębiorczości, społeczeństwa informacyjnego oraz środowiska. Do priorytetów należą również działania zmierzające do wzrostu zatrudnienia i aktywizacji osób bezrobotnych i zagrożonych utratą pracy, poprawy edukacji, z uwzględnieniem edukacji ustawicznej. Ważne są działania zmierzające do rozwiązywania problemów związanych z integracją

i włączeniem społecznym oraz z wyrównywaniem dysproporcji rozwojowych występujących wewnątrz Wielkopolski.

Krajowy Program przeciwdziałania ubóstwu i wykluczeniu społecznemu 2020. Nowy wymiar aktywnej integracji.

Stanowi kontynuację polityki społecznej państwa wobec problematyki ograniczenia ubóstwa i aktywnej integracji osób wykluczonych, w której to istotną rolę odgrywają centra i kluby integracji społecznej. Celem głównym Programu jest ograniczenie ubóstwa i wykluczenia społecznego poprzez działania zmierzające do zwiększenia zatrudnienia oraz do wzrostu spójności społecznej.

Rządowy Program na rzecz Aktywności Społecznej Osób Starszych na lata 2014 - 2020

Celem głównym Rządowego Programu na rzecz Aktywności Społecznej Osób Starszych jest poprawa jakości i poziomu życia osób starszych dla godnego starzenia się poprzez aktywność społeczną. Dokument ten wyznaczył cztery priorytetowe kierunki w działalności na rzecz seniorów: aktywność społeczna promująca integrację wewnątrz i międzypokoleniową, edukacja osób starszych, partycypacja społeczna oraz usługi społeczne. Rządowy program wspiera inicjatywy, służące zwiększeniu i poprawie jakości oferty edukacyjnej dla osób starszych, rozwijaniu wolontariatu seniorów w procesach decyzyjnych i w życiu społecznym.

Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój 2014 - 2020 (PO WER)

Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój powstał w odpowiedzi na potrzeby reform w obszarach zatrudnienia, włączenia społecznego, edukacji, szkolnictwa wyższego, zdrowia i dobrego rządzenia. Jest ukierunkowany na wspieranie innowacji społecznych i współpracę ponadnarodową w wymienionych obszarach oraz wdrażanie w Polsce inicjatywy na rzecz zatrudnienia osób młodych, bezrobotnych w wieku od 15 do 24 roku życia w celu poprawy ich sytuacji na rynku pracy; wspieranie jakości, skuteczności i otwartości szkolnictwa wyższego jako instrumentu budowy gospodarki opartej o wiedzę; poszukiwanie nietypowych, innowacyjnych, stosowanych w innych krajach metod rozwiązywania problemów społecznych.

PO WER jest finansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS).

Niniejszy Program wraz z 16 regionalnymi programami operacyjnymi współfinansowanymi z EFS stanowią zatem spójną całość, obejmującą interwencje w obszarach zatrudnienia, włączenia społecznego, edukacji, oraz dobrego rządzenia.

II. CZĘŚĆ ANALITYCZNO - DIAGNOSTYCZNA

1. Charakterystyka gminy

Gmina Stawiszyn to gmina o charakterze miejsko-wiejskim, położona w południowej części województwa wielkopolskiego, w powiecie kaliskim. Centralnym ośrodkiem gminy jest miasto Stawiszyn, najmniejsze obszarowo miasto w Polsce. Gmina oddalona jest od miasta powiatowego Kalisz o 20 km, zaś od miasta wojewódzkiego Poznań o 120 km. Gmina graniczy z 3 jednostkami samorządowymi powiatu kaliskiego i 2 jednostkami samorządowymi powiatu konińskiego. Są to:

- Gmina Mycielin od wschodu,
- Gmina Żelazków od północy,
- Gmina Blizanów od zachodu,
- Gmina Grodziec od północnego-zachodu (powiat koniński),
- Gmina Rychwał od północnego-wschodu (powiat koniński).

System przestrzenny gminy swym zasięgiem obejmuje miasto Stawiszyn oraz 14 sołectw, do których należą:

- Petryki,
- Piątek Mały,
- Piątek Wielki,
- Piątek Mały-Kolonia,
- Zbiersk,
- Zbiersk-Cukrownia,
- Zbiersk-Kolonia,
- Długa Wieś Pierwsza,
- Długa Wieś Druga,
- Długa Wieś Trzecia,
- Wyrów,
- Werginki,
- Nowy Kiączyn,
- Pólko-Ostrówek.

Powierzchnia gminy Stawiszyn jest równa 7,800 ha, obejmuje 78,3 km² co stanowi 6,72% powierzchni powiatu kaliskiego oraz 0,26% województwa wielkopolskiego.

Pod względem geograficznym Stawiszyn leży w makroregionie Niziny Południowo Wielkopolskiej i mezoregionie Wysoczyzny Kaliskiej. Gmina otoczona jest od strony północno-wschodniej, północnej i północno-zachodniej lasami. Są to głównie lasy mieszane. Na terenie gminy przeważają czarne ziemie właściwe i czerwone ziemie zdegradowane. Stawiszyn to gmina o zdecydowanie rolniczym charakterze, której przyszłość należy nadal wiązać z rozwojem rolnictwa i jego otoczenia. Pewną szansą dla gminy jest sąsiedztwo ośrodków miejskich.

Przez teren gminy przebiega droga krajowa nr 25 - trasa łącząca miasta Kalisz i Konin - wiąże się z tym możliwość rozwoju funkcji pozarolniczych, przede wszystkim usług dla obu miast.

Przez Stawiszyn przebiegał najstarszy ze znanych w Polsce szlaków handlowych –bursztynowy. Prowadził on z Wrocławia przez Kalisz, Kruszwicę, w kierunku ujścia Wisły do morza. Nazwę miasta notują źródła historyczne od końca XIII wieku (Stavissin 1291, Stavischin 1294).

Dużą atrakcyjnością dla turystów mogą odznaczać się obiekty sakralne położone na terenie gminy, a także zespoły podworskie z zachowanymi dworami, towarzyszącymi zabudowaniami gospodarczymi, parkami i stawami będące przykładem budownictwa dawnych majątków ziemiańskich. Do najważniejszych zabytków należą:

- Kościół parafialny pw. Św. Bartłomieja i Jadwigi w Stawiszynie, wzniesiony przed 1360 r.,
- Kościół ewangelicko-augsburski w Stawiszynie,
- Parterowy dom zabytkowy z I połowy XIX w. z dwiema wystawkami, przy ul. Kaliskiej,
- Dom z I poł. XIX w. przy Rynku nr 15 w Stawiszynie,
- Cmentarz ewangelicki w Stawiszynie,
- Kościół św. Marcina w Piątku Wielkim,
- Kościół p.w. św. Urszuli w Zbiersku-Cukrowni,
- Dwór klasycystyczny z poł. XIX w. w Petrykach,
- Układ urbanistyczny miasta Stawiszyn wraz z obiektami archeologicznymi
- Dwór i park krajobrazowy w miejscowości Piątek Wielki.

2. Sytuacja demograficzna

Gminę Stawiszyn zamieszkuje ok. 7200 mieszkańców. Gęstość zaludnienia osiągnęła wskaźnik 92 os/km.² W ostatnich kilku latach w gminie Stawiszyn odnotowywany jest spadek liczby mieszkańców, 62,97% mieszkańców jest w wieku produkcyjnym, 18,78% w wieku przedprodukcyjnym, a 18,25% mieszkańców jest w wieku poprodukcyjnym. W ostatnich latach wzrósł udział liczby ludności w wieku poprodukcyjnym, natomiast maleje udział ludności w wieku

przedprodukcyjnym. To negatywne zjawisko jest zauważalne zarówno w gminie Stawiszyn, jak i powiecie kaliskim, województwie wielkopolskim oraz w kraju. Stanowi to poważne wyzwanie dla władz lokalnych i instytucji pomocy społecznej. Oznacza to, że coraz większej grupie ludzi starszych trzeba będzie udzielać stosownej pomocy, ułatwić im korzystanie z usług medycznych, opiekuńczych i rehabilitacyjnych oraz różnorodnych form aktywnego spędzania czasu wolnego. W wieku produkcyjnym również zauważyć należy tendencję spadkową.

Z poniżej przedstawionej analizy danych demograficznych można wskazać kluczowe problemy występujące w gminie:

1. Malejący przyrost naturalny.
2. Spadek liczby mieszkańców.
3. Starzenie się społeczeństwa

Tabela 1. Struktura wiekowa ludności w latach 2014 - 2016

Lata	2014	2015	2016
Liczba osób w wieku przedprodukcyjnym	1374	1363	1353
Liczba osób w wieku produkcyjnym	4623	4580	4536
Liczba osób w wieku poprodukcyjnym	1218	1276	1315
Ogółem	7215	7219	7204

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy i Miasta.

Analizując strukturę płci w 2016r. w ogólnej liczbie ludności gminy, udział kobiet wynosił 51,71 % Na 100 mężczyzn przypada 107 kobiet, wskaźnik ten jest taki sam jak dla średniej krajowej. Tego typu sytuacja wynika z tego, iż przeciętnie kobiety żyją dłużej aniżeli mężczyźni.

Tabela 2. Ilość mieszkańców Gminy w latach 2014 - 2016 z podziałem na płeć

Lata	2014	2015	2016
K	3739	3744	3725
M	3.476	3475	3479
Ogółem	7215	7219	7204

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy i Miasta.

Gmina Stawiszyn ma dodatni przyrost naturalny. Odpowiada to przyrostowi naturalnemu 1,1 na 1000 mieszkańców gminy Stawiszyn. W 2014r. urodziło się 85 dzieci, w 2015r. - 77 dzieci a w 2016r. - 81 dzieci. Współczynnik dynamiki demograficznej, czyli stosunek liczby urodzeń żywych do liczby zgonów wynosi w 2014r - 0,67; w 2015r. - 0,88; w 2016r - 0,84 i jest mniejszy

od średniej dla województwa oraz mniejszy od współczynnika dynamiki demograficznej dla całego kraju. Można zauważyć, że liczba urodzeń i zgonów utrzymuje się na przestrzeni lat na podobnym poziomie. Najwyższy przyrost naturalny był w 2014r..

Dane w tym zakresie przedstawia tabela nr 3.

Tabela 3. Ruch naturalny ludności Gminy w latach 2014 - 2016

Lata	2014	2015	2016
Urodzenia	85	77	81
Zgony	57	68	68
Przyrost naturalny	28	9	13

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy i Miasta.

Migracja jest jednym z głównych problemów, z jakimi borykają się małe miejscowości. Zjawisko to dotyczy przede wszystkim osób młodych, które opuszczają rodzinne strony w poszukiwaniu lepszej pracy w dużych miastach. Alternatywą są również wyjazdy do pracy za granicę, jednak po latach zazwyczaj powracają, dlatego wymeldowania w związku z wyjazdem za granicę są rzadkością. Saldo migracji w ruchu wewnętrznym było stale dodatnie. W danych statystycznych odnoszących się do procesów demograficznych zachodzących w gminie można zauważyć, że liczba ludności w gminie wzrasta. W 2014 roku zarejestrowano 199 zameldowań w ruchu wewnętrznym oraz 85 wymeldowań; w 2015 roku - 202 zameldowań oraz 91 wymeldowań; w 2016 roku - 233 zameldowań oraz 75 wymeldowań. W tym samym czasie tylko 1 osoba została wymeldowana w związku z wyjazdem za granicę, natomiast nie wystąpiły zameldowania z zagranicy i wymeldowania za granicę w roku 2015 i 2016 – daje to saldo migracji zagranicznych wynoszące 0.

Tabela 4. Ruch migracyjny ludności Gminy w latach 2014 - 2016

Lata	2014	2015	2016
zameldowania spoza gminy	199	202	233
w tym: z zagranicy	0	0	0
wymeldowania poza gminę	85	91	75
w tym: za granicę	1	0	0
saldo migracji w ruchu wewnętrznym	114	111	158
saldo migracji w ruchu zagranicznym	-1	0	0
saldo migracji ogółem	113	111	158

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy i Miasta.

3. Diagnoza problemów społecznych na terenie gminy Stawiszyn

3.1. Pomoc społeczna

Szeroko rozumianą pomocą społeczną na terenie gminy Stawiszyn zajmuje się Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Stawiszynie. Zgodnie ze statutem Ośrodek realizuje zadania własne gminy oraz zadania zlecone z zakresu administracji rządowej określone w przepisach i dotyczące: pomocy społecznej, świadczeń rodzinnych, pomocy osobom uprawnionym do alimentów oraz podejmowania działań wobec dłużników alimentacyjnych, dodatków mieszkaniowych, dodatków energetycznych, potwierdzania prawa do świadczeń opieki zdrowotnej, wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej, przeciwdziałania przemocy w rodzinie, pomocy państwa w wychowywaniu dzieci - 500+, zasiłku dla opiekunów, kombatantów oraz niektórych osób będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego.

Pierwszoplanowym problemem wśród rodzin objętych pomocą jest kwestia ubóstwa. Pomoc dla rodzin dotkniętych problemem ubóstwa polega na działaniach doraźnych oraz długofalowych. Rodziny te wymagają wsparcia. Wsparcie społeczne można rozumieć w sposób złożony, jako: oczekiwaną pomoc dostępną jednostce lub grupie w sytuacjach trudnych, stresowych, przełomowych, których nie są w stanie samodzielnie przezwyciężyć; postawę pomagania osobom potrzebującym w odzyskaniu utraconej równowagi psychicznej lub zapobiegania sytuacjom mogącym taki stan wywołać; przekaz informacji budujących u jednostki świadomość tego, że jest szanowana, podlega opiece, funkcjonuje jako członek określonej sieci komunikacji oraz wzajemnych zobowiązań; zasoby dostarczane przez innych jako pomoc w radzeniu sobie lub wymiana zasobów w interakcjach społecznych.

Wyróżnia się najczęściej cztery typy wsparcia społecznego:

- emocjonalne albo afektywne (wyrażanie empatii, troski, zaufania, bliskości, stworzenie możliwości autoekspresji itp.),
- informacyjne (dostarczenie nowych umiejętności, informacji, udzielanie porad itp.),
- instrumentalne (dostarczenie dóbr materialnych, wspólne rozwiązywanie trudnych zadań),
- rzeczowe (materialne - pomoc finansowa i rzeczowa, działania fizyczne na rzecz osób potrzebujących) oraz czasem także duchowe (towarzyszenie, wyrażenie akceptacji, zrozumienia, zachęty itp.)

Celem każdego rodzaju wsparcia jest zmniejszenie stresu, podniesienie jakości życia, opanowanie kryzysu - doprowadzenie do psychicznego dobrobytu.

Najważniejszą rolę odgrywa w zakresie świadczenia pomocy osobom wykluczonym społecznie gmina oraz powiat, które realizują swoje zadania w tym zakresie w największym stopniu poprzez

ośrodki pomocy społecznej oraz powiatowe centra pomocy rodzinie.

Kluczową formą wsparcia rodzin objętych pomocą Ośrodka Pomocy Społecznej jest **praca socjalna**. Zgodnie z definicją zawartą w ustawie o pomocy społecznej praca socjalna oznacza działalność zawodową mającą na celu pomoc osobom i rodzinom we wzmacnianiu lub odzyskiwaniu zdolności do funkcjonowania w społeczeństwie poprzez pełnienie odpowiednich ról społecznych oraz tworzenie warunków sprzyjających temu celowi.

Natomiast głównym podmiotem zarówno wsparcia społecznego jak też pomocy społecznej pozostaje **rodzina**. W rodzinie kumulują się zarówno pozytywne, jak i negatywne konsekwencje zmian społecznych, wpływające na sposób funkcjonowania rodziny oraz na identyfikowane problemy jej członków.

Prawo do wsparcia materialnego udzielanego przez MGOPS mają osoby i rodziny, które spełniają określone warunki przedstawione w poszczególnych aktach prawnych. I tak np. w odniesieniu do świadczeń z pomocy społecznej, świadczeń rodzinnych, FA, świadczeń wychowawczych oraz dodatków mieszkaniowych i energetycznych jednym z nich jest kryterium dochodowe.

Jednym z rodzajów form wsparcia są świadczenia z pomocy społecznej. OPS realizuje ustawę, wspierając osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka. Podejmuje działania zmierzające do życiowego usamodzielnienia osób i rodzin oraz ich integracji ze środowiskiem. Przydzielany rodzaj, forma i rozmiar świadczenia są odpowiednie do okoliczności uzasadniających udzielanie pomocy, a potrzeby osób i rodzin korzystających z pomocy są uwzględniane na miarę celów i możliwości finansowych Ośrodka. Dla wielu osób czy rodzin pomoc zabezpieczająca minimum potrzeb, jest bardzo wygodna, często niszczy ich chęć do podjęcia pracy czy też innych działań zmierzających do poprawy swojej trudnej sytuacji życiowej.

Tabela 5. Rzeczywista liczba i struktura rodzin korzystających z pomocy w latach 2014 - 2016

Lata	2014	2015	2016
Rodziny ogółem	208	197	187
Rodziny z dziećmi	106	86	78
Rodziny niepełne	30	33	26
Jednoosobowe gospodarstwa domowe	68	76	79
Rodziny emerytów i rencistów	52	49	52

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdań MGOPS

Z danych przedstawionych przez MGOPS w Stawiszynie w tabeli 5 wynika, że coraz mniej rodzin korzysta z różnych form pomocy. Na przestrzeni trzech lat ich liczba zmniejszyła się z 208 w 2014r. do 187 w roku 2016. Natomiast w rodzinach jednoosobowych można zauważyć minimalną tendencję wzrostową. Spowodowane jest to najczęściej niepełnosprawnością lub długotrwałą chorobą, co uniemożliwia podjęcie zatrudnienia.

Tabela 6. Formy wsparcia udzielanego z pomocy społecznej w latach 2014 - 2016

Formy pomocy	Liczba osób			Liczba rodzin			Liczba świadczeń			Kwota w zł.		
	2014	2015	2016	2014	2015	2016	2014	2015	2016	2014	2015	2016
zasiłki stałe	37	41	41	37	41	40	370	404	410	156.460	173.869	198.670
zasiłki okresowe	46	40	52	43	40	52	230	220	235	78.458	80.694	97.414
zasiłki celowe i w naturze	78	72	71	76	72	67		x	x	53.474	37.160	36.159
specj. zasiłki celowe	4	2	2	4	2	2	7	2	2	1.596	250	1.150
zasiłki celowe - zdarzenie losowe	1	0	1	1	0	1	1	0	1	2.000	0	2.500
pogrzeby	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
dożywianie	139	136	129	72	72	72	15812	17087	13420	58.520	55.538	48.314
usługi opiekuńcze	23	19	20	21	17	17	11041	9730	9170	100.618	90.555	89.989
opłata za pobyt w DPS	12	12	11	12	12	11	111	138	119	240.326	310.099	272.768
opłata za pobyt w schronisku	1	4	4	1	4	4	242	830	1158	3.152	16.316	21.429
składki na ubezpieczenie zdrowotne	32	33	32	32	33	32	316	343	344	13.183	14.398	16.501

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdań MGOPS

W ramach wykonywania zadań własnych gminy w badanym okresie głównie były udzielane świadczenia w formie zasiłków stałych, celowych i w naturze, zasiłków okresowych, usług opiekuńczych i dożywiania dzieci w szkołach i przedszkolach.

Jak wynika ze statystyk MGOPS w Stawiszynie liczba osób objętych pomocą w badanym okresie utrzymuje się ciągle na wysokim poziomie. Obrazuje to tabela nr 6.

Wzrosły koszty związane z przyznawaniem zasiłków stałych z 156.460 zł w 2014r. do 198.670 zł. w 2016r. oraz zasiłków okresowych z 78.458 zł. w 2014r. do 97.414 zł. w 2016r., pomimo że liczba rodzin korzystających z pomocy nie uległa zbyt dużemu wzrostowi. Powodem wzrostu kosztów jest zmiana kryteriów dochodowych, która miała miejsce w roku 2014 i 2015. Od zasiłków stałych opłacane są składki na ubezpieczenie zdrowotne w sytuacji kiedy nie posiadają innego tytułu ubezpieczenia, najczęściej dotyczy to osób samotnych.

Natomiast tendencję spadkową można zauważyć w przyznawaniu pomocy w formie

dożywiania dzieci w szkołach i przedszkolach oraz w formie usług opiekuńczych.

Osoby, które nie mogły samodzielnie funkcjonować w codziennym życiu, a którym nie można było zapewnić niezbędnej pomocy w formie usług opiekuńczych i tym samym wymagały całodobowej opieki z powodu wieku, choroby lub niepełnosprawności, były kierowane do domu pomocy społecznej. W analizowanym okresie gmina ponosiła odpłatność za pobyt w domu pomocy społecznej w 2014r. i 2015 za 12 osób; w 2016r. za 11 osób.

Uchwałą Nr XXXVI/213/2014 Rady Miejskiej w Stawiszynie z dnia 20 lutego 2014 r. uchwalony został program osłonowy w zakresie dożywiania „Pomoc gminy w zakresie dożywiania” na lata 2014-2020.

Program osłonowy w zakresie dożywiania „Pomoc gminy w zakresie dożywiania” jest lokalnym programem pomocy społecznej w rozumieniu art. 110 ust. 10 ustawy o pomocy społecznej, dotyczącym realizacji zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym w zakresie pomocy społecznej, o których mowa w art. 17 ust. 1 pkt 3 i pkt 14, art. 48 ust. 4, ust. 5 ustawy o pomocy społecznej.

Program został uchwalony w związku z ustanowieniem przez Radę Ministrów wieloletniego programu wspierania finansowego gmin w zakresie dożywiania „Pomoc państwa w zakresie dożywiania” na lata 2014-2020. Wieloletni program rządowy „Pomoc państwa w zakresie dożywiania”, jest programem wspierania finansowego gmin w zakresie realizacji zadań własnych o charakterze obowiązkowym określonych w cytowanym wyżej art. 17 ust. 1 pkt 3 i pkt 14 ustawy o pomocy społecznej.

Strategicznym celem Programu jest ograniczenie zjawiska niedożywienia dzieci i młodzieży z rodzin o niskich dochodach lub znajdujących się w trudnej sytuacji, ze szczególnym uwzględnieniem uczniów z terenów objętych wysokim poziomem bezrobocia i ze środowisk wiejskich oraz osób dorosłych, w szczególności osób samotnych, w podeszłym wieku, chorych lub osób niepełnosprawnych.

Program jest elementem polityki społecznej państwa w zakresie:

- wsparcia finansowego gmin w wypełnianiu zadań własnych o charakterze obowiązkowym,
- poprawy poziomu życia rodzin o niskich dochodach,
- poprawy stanu zdrowia dzieci i młodzieży,
- kształtowania właściwych nawyków żywieniowych.

Głównym miernikiem efektywności Programu będzie liczba osób objętych pomocą, w tym dzieci i młodzieży.

Koordynatorem Programu w Gminie Stawiszyn jest Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Stawiszynie.

Tabela 7. Powody przyznania pomocy w latach 2014 - 2016

Powód trudnej sytuacji życiowej	Liczba rodzin korzystających z pomocy			Liczba osób w rodzinach		
	2014	2015	2016	2014	2015	2016
ubóstwo	135	127	126	382	315	307
bezdomność	1	4	4	1	4	4
potrzeba ochrony macierzyństwa	16	16	12	72	63	49
bezrobocie	71	53	50	215	155	126
niepełnosprawność	76	75	67	177	160	149
długotrwała lub ciężka choroba	64	50	46	169	139	123
bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	55	57	50	228	224	207
w tym:	28	33	26	87	95	78
rodziny niepełne						
rodziny wielodzietne	30	29	30	159	153	156
przemoc w rodzinie	3	2	0	13	8	0
alkoholizm	15	15	15	36	39	38
trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu ZK	1	3	1	2	3	1
zdarzenie losowe	1	0	1	5	0	2
sytuacja kryzysowa	1	0	0	1	0	0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdań MGOPS

W latach 2014 - 2016 najczęstszą przyczyną przyznawania pomocy w gminie Stawiszyn było ubóstwo. Ubóstwo jest definiowane jako sytuacja, w której jednostka (osoba, rodzina, gospodarstwo domowe) nie dysponuje wystarczającymi środkami pozwalającymi na zaspokojenie jej potrzeb. Ludzie żyją w ubóstwie jeżeli ich dochód i zasoby są tak niskie, że uniemożliwiają im na osiągnięcie poziomu życia uznawanego w ich społeczeństwie za minimalnie akceptowalny. Są oni często wykluczeni i zmarginalizowani w stosunku do aktywności (gospodarczych, społecznych, kulturalnych), które są normą dla innych, a ich dostęp do praw podstawowych może być ograniczony. Czynnikiem szczególnie sprzyjającym występowaniu zjawiska ubóstwa jest bezrobocie, wielodzietność, niezaradność i niskie kwalifikacje zawodowe.

Żeby ograniczyć skutki ubóstwa MGOPS w Stawiszynie podejmuje działania poprzez kompleksowe wsparcie rodzin nie tylko w formie udzielania pomocy finansowej i rzeczowej ale również szeroko rozumianą pracę socjalną. Polegała ona m.in. na udzielaniu informacji, wskazówek i pomocy przy rozwiązywaniu trudnych spraw życiowych, świadczeniu poradnictwa oraz współpracy z innymi podmiotami pomocy społecznej (np. z PCPR, organizacjami

pozarządowymi).

Kolejną przyczyną wśród powodów przyznania świadczeń pomocy społecznej jest bezrobocie. Dezaktywacja zawodowa generuje istotne deficyty osobiste, rodzinne i społeczne. W perspektywie indywidualnej jest to przede wszystkim spadek poczucia własnej wartości, brak motywacji do działania, izolacja społeczna. W perspektywie funkcjonowania rodziny jest to niemożność zabezpieczenia bytu materialnego, która skłania do korzystania z pomocy instytucji zewnętrznych. Brak pracy przekłada się także na zaburzenie tradycyjnego modelu działania rodziny opartego na autorytecie rodziców jako gwaranta bezpieczeństwa finansowego rodziny. Frustracja osób bezrobotnych przekłada się często na tendencję do nadużywania alkoholu oraz zachowania agresywne. W przypadku bezrobocia długotrwałego czynniki te utrwalają się powodując uzależnienie od systemu pomocy.

Ośrodek pomocy społecznej podejmuje działania na rzecz przeciwdziałania i ograniczenia skutków bezrobocia. Osoby te uzyskują wsparcie w formie świadczeń pieniężnych (zasiłki), niepieniężnych (pomoc rzeczowa) oraz pomoc w formie pracy socjalnej.

Podobne wartości powodów udzielania świadczeń pomocy społecznej stanowi długotrwała choroba i niepełnosprawność.

Długotrwała choroba oznacza utrudnienie, ograniczenie lub uniemożliwienie w pełni sprawnego funkcjonowania w środowisku z uwagi na stan fizyczny, psychiczny lub umysłowy. Osoby te są wspierane w formie pomocy usługowej i finansowej. Problemem powiązany lub wynikającym z długotrwałej choroby jest niepełnosprawność. Zgodnie z ustawą o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych "Niepełnosprawnymi są to osoby, których stan fizyczny, psychiczny lub umysłowy trwale lub okresowo utrudnia, ogranicza bądź uniemożliwia wypełnianie ról społecznych, a w szczególności ogranicza zdolności do wykonywania pracy zawodowej". Dysfunkcyjność osób niepełnosprawnych często prowadzi do zjawiska wykluczenia z życia zawodowego i społecznego. Niepełnosprawność jest jednym z powodów, dla których udzielana jest pomoc, zarówno w zakresie ustawy o pomocy społecznej jak i w zakresie ustawy o świadczeniach rodzinnych.

Wsparcie osób niepełnosprawnych ma charakter finansowy, usługowy i opiekuńczy podobnie jak w przypadku osób długotrwale chorych. Istotnym elementem wsparcia jest także praca socjalna na rzecz włączenia społecznego osób dotkniętych niepełnosprawnością. Działania podejmowane przez pracowników socjalnych mają na celu ułatwienie kontaktów z placówkami służby zdrowia, udzielanie pomocy w korzystaniu z różnych form rehabilitacji leczniczej i społecznej, inicjowanie kontaktów rodzinnych oraz podejmowanie działań zmierzających do większego zaangażowania rodziny w sprawowaniu opieki nad osobą wymagającą takiej pomocy,

zapewnienie osobom uprawnionym usług w ramach pielęgniarskiej opieki środowiskowej, uwrażliwienie społeczności lokalnych na potrzeby niepełnosprawnych, a także rozpowszechnianie idei wolontariatu, wsparcie osób niepełnosprawnych w dostępie do przysługujących uprawnień np. wyjazdu na turnus rehabilitacyjny, do sanatorium, w uzyskaniu odpowiedniego sprzętu rehabilitacyjnego itp.

Jak wynika ze statystyk MGOPS w Stawiszynie, należy stwierdzić, że liczba rodzin objętych wsparciem z powodu bezrobocia, długotrwałej choroby i niepełnosprawności zmniejszyła się na przestrzeni analizowanego okresu.

Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych jest kolejnym z powodów przyznawania pomocy przez OPS w Stawiszynie. Bezradność wynikająca z zaburzenia równowagi systemu rodzinnego przejawiającego się trudnościami we własnym wypełnianiu ról społecznych przez poszczególnych członków rodziny często jest przyczyną złego funkcjonowania rodziny. Objawia się to problemami w pełnieniu ról rodzicielskich i problemami wychowawczymi związanymi z prezentowaniem przez dzieci agresywnych zachowań, łamaniem obyczajów i norm społecznych. Pomoc w takich przypadkach zmierza do udzielania rodzinie wsparcia w odbudowie prawidłowych relacji i umacniania własnych postaw rodzicielskich. Warunkiem powodzenia jest możliwie jak najwcześniejsze udzielenie pomocy oraz stosowanie działań profilaktyczno-ochronnych. Najczęściej niezaradność rodziny w opiece i wychowaniu własnych dzieci łączy się z innymi dysfunkcjami takimi jak: uzależnienie od środków psychoaktywnych, przemoc domowa, zaburzenia równowagi systemu rodzinnego w sytuacjach kryzysowych, problemy w pełnieniu ról rodzicielskich, małżeńskich, zawodowych wyrażające się m.in. w postaci niedojrzałości emocjonalnej, problemach we współżyciu z ludźmi, trudnościach adaptacyjnych, bezradności w prowadzeniu gospodarstwa domowego, problemach wychowawczych w środowisku rodzinnym, szkolnym ujawniających się w postaci zachowań buntowniczych, agresywnych, konfliktowych, łamania przez dzieci i młodzież panujących obyczajów, norm i wartości. W wielu sytuacjach dzieci pochodzące z tych rodzin pozostawione są same sobie, większość wolnego czasu spędzają wśród rówieśników na podwórku, częściej pojawiają się u nich problemy w szkole (mniej czasu poświęcają przygotowywaniu się do lekcji, przeżywają więcej porażek szkolnych w efekcie czego rezygnują z podejmowania wysiłku w zdobywaniu wiedzy), w takiej sytuacji rodzice nie pomagają, lecz podwyższają wymagania w stosunku do ocen i zachowania dziecka lub też w ogóle przestają się nim interesować. Dzieci odrzucane przez środowisko rodzinne szukają akceptacji wśród rówieśników zaczynają wagarować, uciekać z domu i popadać w konflikt z prawem.

Istotnym elementem wspierania dzieci i młodzieży z rodzin dysfunkcyjnych jest działalność świetlic środowiskowych w Stawiszynie i w Zbiersku. Działalność świetlic skierowana jest na

kształtowanie pozytywnych wzorców społecznych poprzez:

- zapobieganie "nudzie" - tworzenie miejsca, w którym młodzi ludzie mogliby się czuć bezpiecznie respektując normy społeczne
- zapewnienie dzieciom i młodzieży wartościowego spędzenia czasu wolnego,
- pomoc w odrabianiu lekcji,
- wzmocnienie bezpieczeństwa i poczucia własnej wartości,
- uczenie radzenia sobie w trudnych sytuacjach,
- zwiększenie umiejętności związanych z dbaniem o własny rozwój i zaspokajaniem własnych potrzeb,
- zbudowanie systemu oparcia i ochrony siebie,
- edukacja z zakresu profilaktyki uzależnień.

Problemy opiekuńczo-wychowawcze, przemoc w rodzinie, konflikty międzypokoleniowe wielokrotnie są przyczyną umieszczania dzieci w placówkach opiekuńczo-wychowawczych lub resocjalizacyjnych. Najczęstsze zagrożenia dla prawidłowego funkcjonowania rodziny wynikają z zerwania więzi rodzinnych, bezrobocia będącego przyczyną ubóstwa, występowania uzależnień od środków psychoaktywnych, w szczególności od alkoholu, czego skutkiem jest przemoc w rodzinie. Zjawisko przemocy występuje zarówno w sferze fizycznej, emocjonalnej i seksualnej a także jako zaniedbania wobec dzieci.

Pomoc rodzinie jest zadaniem profesjonalnych służb społecznych w ramach systemu pomocy społecznej a także organizacji pomocowych. Ochrona rodziny jest istotnym obowiązkiem społeczeństwa, gdyż funkcjonalne i zdrowe społeczeństwo nie może istnieć bez zdrowej i trwałej rodziny. Środowiska dotknięte tym problemem mogą skorzystać z pomocy społecznej, a w razie konieczności możliwy jest także kontakt z pedagogiem, psychologiem i prawnikiem.

W celu ochrony praw dziecka, w tym przede wszystkim prawa do wychowania w rodzinie, Ośrodek Pomocy Społecznej w Stawiszynie prowadzi działania zmierzające do zabezpieczenia potrzeb dziecka przebywającego w rodzinie zagrożonej kryzysem bądź przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych. Pracownicy socjalni podejmują intensywną pracę socjalną mającą na celu monitorowanie sytuacji dziecka w rodzinie oraz pomoc w wypełnianiu ich funkcji. W przypadku rodzin patologicznych Ośrodek współpracuje z szeregiem instytucji. Na wniosek pracownika socjalnego możliwe jest ustanowienie przez Sąd kurateli.

Dodatkową formą wsparcia rodzin jest **pomoc asystenta rodziny**. Zgodnie z art.2 ust. 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, wspieranie rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej to zespół planowych

działań mających na celu przywrócenie rodzinie zdolności do wypełniania tych funkcji.

Asystenci rodziny pomagają rodzicom w pokonywaniu trudności i barier, w pełnieniu ról społecznych i pracują na rzecz osiągnięcia stabilizacji rodziny, odbudowaniu więzi i relacji rodzinnych. . Praca z rodziną jest również organizowana i kontynuowana w sytuacji czasowego umieszczenia dziecka poza rodziną, a rolą asystenta są działania ukierunkowane na rzecz jak najszybszego powrotu dziecka do rodziny. Wspieranie rodziny jest prowadzone za jej zgodą i aktywnym udziałem, z uwzględnieniem zasobów własnych i źródeł wsparcia zewnętrznego.

Asystent ma być bliżej rodziny i jej problemów, a jego elastyczny, nienormowany czas pracy powinien być dostosowany do rytmu życia rodziny i jej realnych potrzeb. Jego rola polega na niesieniu pomocy rodzinom dysfunkcyjnym z małoletnimi dziećmi, w rozwiązywaniu problemów wychowawczych, socjalnych w tym w prowadzeniu gospodarstwa domowego, planowaniu wydatków i innych obowiązków rodzicielskich. Potrzeba współpracy asystenta z rodziną ustaje wraz z osiągnięciem przez rodzinę umiejętności samodzielnego, prawidłowego wypełniania funkcji opiekuńczo – wychowawczych.

Poniższa tabela obrazuje ilościowy wykaz rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny w latach 2014 - 2016.

Tabela 8. Rodziny objęte pracą asystenta rodziny w latach 2014 - 2016

Lata	2014	2015	2016
Liczba zatrudnionych asystentów	1	1	1
liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny	20	18	12
liczba dzieci objętych wsparciem asystenta rodziny	46	46	27

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdań MGOPS

Główne problemy występujące w rodzinach objętych asystą rodzinną to: uzależnienia tj. alkohol, niewydolność wychowawcza, zaniedbania wychowawcze, niezaradność życiowa, bezrobocie, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych oraz przemoc.

Każda rodzina objęta pomocą asystenta ma inne cele, zasoby i deficyty, do każdej z nich należy podchodzić indywidualnie, aby ustalić skuteczny plan działania z rodziną. Plan działania jest aktualizowany wspólnie z rodziną co miesiąc. W ten sposób na bieżąco asystent i rodzina mogą ocenić skuteczność współpracy.

Podejmowana współpraca z rodzinami jest ukierunkowana na takie problemy jak:

- budowanie prawidłowych relacji w rodzinie,
- motywowanie rodzin do samodzielnej realizacji zadań,

- wprowadzanie treningu czystości,
- przeprowadzanie rozmów na temat wychowywania dzieci,
- prowadzenia treningu gospodarowania budżetem domowym,
- kontrola stanu zdrowia dzieci,
- poprawa sytuacji materialnej,
- motywowanie członków rodzin do podejmowania i utrzymywania terapii alkoholowej,
- pomoc w nauce dzieciom, pokazywanie pozytywnych wzorców spędzania czasu wolnego z dziećmi.

Prowadzona przez asystentów rodziny praca przyczyniła się do samodzielnego załatwiania spraw urzędowych, utrzymania abstynencji alkoholowej, poprawy sytuacji materialnej, poprawy sytuacji szkolnej dzieci, podjęcia terapii psychologicznej, poprawy sytuacji mieszkaniowej, pozyskanie pracy zarobkowej. Indywidualna praca z rodziną pozwoliła zmotywować rodziny do podjęcia działań, dawno lub w ogóle nie podejmowanych, jak również doprowadzić do wzrostu poczucia ich wartości i sprawczości. Praca prowadzona przez asystentów rodziny spowodowała, że na przestrzeni lat 2014 - 2016 usamodzielniono się 16 rodzin i zakończyło współpracę z asystentem.

Tabela 9. Rodziny usamodzielnione, które zakończyły współpracę z asystentem w latach 2014 - 2016

Lata	2014	2015	2016
liczba rodzin	7	7	2

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MGOPS

W ramach prowadzonych zadań asystenci współpracowali ze szkołami, przedszkolami, Poradnią Psychologiczno-pedagogiczną, ośrodkami zdrowia, Sądem, policją, komornikami, PCPR-em, pedagogiem szkolnym.

Jeżeli nie ma możliwości zapewnienia dziecku odpowiedniej opieki ze strony rodziców biologicznych, należy stworzyć mu warunki maksymalnie zbliżone do środowiska rodzinnego. Takie możliwości stwarza system pieczy zastępczej. Z terenu naszej gminy w pieczy instytucjonalnej na podstawie orzeczenia sądu zostało umieszczonych 6 dzieci .

W analizowanym okresie gmina ponosiła odpłatność za pobyt w pieczy zastępczej w 2014r. w kwocie 110.861,37 zł. za 5 dzieci; w 2015 - 137.323,17 zł. za 5 dzieci; w 2016r. - 139.640,62 zł. za 6 dzieci.

Z analizy danych będących w posiadaniu MGOPS w Stawiszynie wynika, że powodem umieszczenia dzieci w pieczy zastępczej była choroba rodziców dzieci i niewywiązywanie się rodziców biologicznych z prawidłowego sprawowania funkcji opiekuńczo-wychowawczych.

3.2. Problemy uzależnień i przemocy w rodzinie.

W Gminie Stawiszyn funkcjonuje system instytucjonalnej pomocy, którego zadaniem jest podejmowanie skutecznych działań skierowanych do ofiar i osób stosujących przemoc.

Pierwszy Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie przyjęty został przez Radę Miejską w Stawiszynie Uchwałą Nr III/14/2010 z dnia 30 grudnia 2010r. i obowiązywał w latach 2011 - 2017. Określał lokalne potrzeby w zakresie podejmowania systemowych i interdyscyplinarnych działań zmierzających do ograniczenia zjawiska przemocy w rodzinie poprzez: między innymi zapewnienie kompleksowej pomocy rodzinom, w których występuje przemoc z uwzględnieniem wszystkich jej członków, podnoszenie świadomości społecznej na temat zjawiska przemocy w rodzinie oraz zwiększenie kompetencji zawodowych pracowników służb, instytucji zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy domowej.

Przemoc definiowana jest jako jednorazowe albo powtarzające się działanie lub zaniechanie naruszające prawa osobiste członków rodziny, w szczególności narażające na niebezpieczeństwo utraty życia i zdrowia, naruszające godność, nietykalność cielesną, wolność, powodujące szkody na zdrowiu fizycznym i psychicznym a także wywołujące cierpienie i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą.

Przemoc w rodzinie jest patologią mającą w wielu przypadkach swoje źródło w ubóstwie i uzależnieniach. Jej ofiarami są osoby słabe fizycznie, psychicznie, o niskim poczuciu własnej wartości, zależne w jakiś sposób od sprawcy. Na ogół należą do nich kobiety i dzieci, rzadziej osoby niepełnosprawne, starsze i chore.

W celu realizacji zadań wynikających z ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie na terenie Gminy Stawiszyn funkcjonuje Zespół Interdyscyplinarny powołany Zarządzeniem Nr 0151/5/2011 z dnia 25 stycznia 2011r. Burmistrza Stawiszyna, w skład którego wchodzi przedstawiciele:

- Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Stawiszynie,
- Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- Policji w Stawiszynie,
- Oświaty,
- Służby zdrowia,
- Sądu Rejonowego w Kaliszu.

Głównym celem Zespołu Interdyscyplinarnego jest efektywna współpraca instytucji i organizacji na rzecz zapobiegania i zwalczania przemocy w rodzinie. Zakres działania Zespołu

Interdyscyplinarnego w szczególności obejmuje:

- diagnozowanie problemu przemocy w rodzinie,
- podejmowanie działań w środowisku zagrożonym przemocą w rodzinie mającym na celu przeciwdziałanie zjawisku,
- inicjowanie interwencji w środowisku dotkniętym przemocą w rodzinie,
- opracowywanie i realizacja planu pomocy w indywidualnych przypadkach,
- rozpowszechnianie informacji o instytucjach, osobach i możliwościach udzielenia pomocy w środowisku lokalnym,
- inicjowanie działań w stosunku do osób stosujących przemoc w rodzinie,
- monitorowanie sytuacji rodzin, w których dochodzi do przemocy oraz rodzin zagrożonych wystąpieniem przemocy,
- dokumentowanie działań podejmowanych wobec rodzin, w których dochodzi do przemocy oraz efektów tych działań.

Tabela 10. Działalność Zespołu Interdyscyplinarnego w Stawiszynie w latach 2014 - 2016

Wyszczególnienie	2014	2015	2016
Liczba Niebieskich Kart, które wpłynęły do Zespołu w tym wypełnione przez przedstawicieli:	9	6	5
- jednostki pomocy społecznej,	2	0	0
- GKRPA,	0	0	0
- policji	7	6	5
- oświaty,	0	0	0
- służby zdrowia	0	0	0
Liczba rodzin objętych procedurą NK (dot. również rodzin objętych procedurą NK w poprzednich latach)	15	15	14
Liczba zakończonych procedur NK (dot. również NK założonych w poprzednich latach)	4	6	7
Ilość powołanych grup roboczych / spotkań	9/32	15/22	14/23

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MGOPS

Podjęcie interwencji w środowisku wobec rodziny dotkniętej przemocą odbywa się w oparciu o procedurę "Niebieskie Karty" i nie wymaga zgody osoby dotkniętej przemocą w rodzinie. Przedstawiciele wchodzący w skład Zespołu realizują procedury w oparciu o zasadę współpracy i przekazują informację o podjętych działaniach Przewodniczącemu Zespołu.

Procedurę "Niebieskie Karty" najczęściej wszczynali funkcjonariusze policji. Kilka lat funkcjonowania Zespołu Interdyscyplinarnego pokazuje, jak ważna jest interdyscyplinarna praca na rzecz osób uwikłanych w przemoc w rodzinie. Kompleksowe i wieloaspektowe podejście

w udzielaniu pomocy rodzinom dotkniętym przemocą w rodzinie przekłada się na większą skuteczność podejmowanych działań. Osoby doznające przemocy w rodzinie mogą liczyć na kompleksową pomoc, począwszy od zapewnienia bezpiecznego tymczasowego schronienia w przypadku zagrożenia życia lub zdrowia poprzez różnego rodzaju wsparcia a także pomoc finansową socjalną i prawną.

Działania jakie podejmowane są w stosunku do sprawców przemocy w rodzinie ograniczone są do kierowania do poradni Konsultacyjnej dla rodzin z problemem alkoholowym w Stawiszynie lub do PCPR w Kaliszu, gdzie prowadzony jest program korekcyjno-edukacyjny.

Jednymi z głównych przejawów patologii społecznych są uzależnienia. Dla lepszego zrozumienia istotności uzależnień przedstawiono definicję tego zjawiska według K. Zajączkowskiego: Uzależnienie to psychiczny i fizyczny stan wynikający z interakcji między żywym organizmem a substancją chemiczną, charakteryzujący się zmianami zachowania i innymi reakcjami, do których należy konieczność przyjmowania danej substancji w sposób ciągły lub okresowy, w celu doświadczenia jej wpływu na psychikę lub by uniknąć przykrych objawów towarzyszących brakowi substancji.

Alkoholizm, narkomania i przemoc w rodzinie należą do najpoważniejszych problemów społecznych. Zjawiska te powodują szkody we wszystkich sferach życia człowieka. Do przyczyn popadania w alkoholizm można zaliczyć uwarunkowania społeczne, nieprawidłowe wzorce rodzinne, brak celów życiowych, utratę zatrudnienia, natomiast narkomanii sprzyjają powszechność i dostępność środków odurzających, panująca moda na ich zażywanie oraz fakt, że narkotyki często są traktowane jako ucieczka od codzienności, środek obronny przed trudnościami, sposób na rozładowanie stresu i konfliktów oraz poszukiwanie nowych doznań i wrażeń.

Trudną grupę dysfunkcyjną stanowią **osoby uzależnione od alkoholu**. Według najnowszej klasyfikacji zespół uzależnienia od alkoholu jest chorobą chroniczną i postępującą, która zaczyna się i rozwija bez świadomości osoby zainteresowanej, polega na kontrolowanym picciu napojów alkoholowych i może doprowadzić do przedwczesnej śmierci.

Problemy związane z alkoholem mają w naszym kraju szczególne znaczenie z uwagi na rozmiar szkód, jakie z sobą niosą, a także kosztów społecznych i ekonomicznych. Konsumpcja alkoholu wywiera znaczący wpływ na zdrowie fizyczne i psychiczne osób oraz rodzin.

Nadużywanie napojów alkoholowych stanowi bardzo poważny problem społeczny. Zjawisko to jest złożone i trudne do przezwyciężenia. Szerzące się zjawisko alkoholizmu dotyka wielu mieszkańców i nie respektuje płci, wieku ani statusu intelektualnego. Jego rozmiar i niszczycielskie działanie daje się zaobserwować wśród klientów Ośrodka Pomocy Społecznej w Stawiszynie.

Ilość zdiagnozowanych środowisk wynosi ok. 8% korzystających z pomocy OPS w Stawiszynie. W tej kwestii OPS współpracuje z Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Stawiszynie, kuratorami sądowymi i funkcjonariuszami policji. Osoby dotknięte tą chorobą mogą liczyć na pomoc w załatwieniu niezbędnych spraw związanych z podjęciem leczenia w specjalnie do tego powołanych Poradniach Odwykowych oraz Oddziałach leczenia Uzależnień. Problem nadużywania alkoholu przez podopiecznych pomocy społecznej jest bardzo skomplikowany, ponieważ obok alkoholizmu występują zaburzenia komunikacji między członkami rodziny, bieda, problemy wychowawcze i zdrowotne. Niestety z roku na rok liczba rodzin, którym udzielono wsparcia z powodu alkoholizmu nie zmienia się.

Tabela 11. Liczba zdiagnozowanych środowisk w stosunku do korzystających z pomocy w latach 2014 - 2016

Lata	2014	2015	2016
Liczba rodzin objętych pomocą - ogółem	208	197	187
Liczba rodzin, gdzie zdiagnozowano alkoholizm	15	15	15
%	7,21%	7,61%	8,02%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MGOPS

Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Stawiszynie zajmuje się między innymi realizacją zadań wynikających z Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. W jej skład wchodzi pięć osób. Komisja realizuje zadania takie jak:

1. Przyjmowanie i rejestrowanie wniosków o leczenie odwykowe;
2. Przeprowadzanie rozmów motywacyjnych z osobami uzależnionymi od alkoholu;
3. Kierowanie osób na badania biegłych sądowych w przedmiocie uzależnienia od alkoholu;
4. Kierowanie wniosków do Sądu rejonowego w Kaliszu o nałożenie obowiązku leczenia w zakładzie lecznictwa odwykowego;
5. Opiniowanie wniosków o wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych;
6. Opiniowanie wniosków o dofinansowanie programów z zakresu profilaktyki;
7. Kontrolowanie zasad i warunków korzystania z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych;
8. Udzielanie informacji dotyczących placówek zajmujących się leczeniem i terapią osób uzależnionych i współuzależnionych;

9. Podejmowanie interwencji w związku z naruszeniem przepisów określonych w art.13¹ i 15 ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałania alkoholizmowi oraz występowanie przed sądem w charakterze oskarżyciela publicznego;
10. Tworzenie i realizacja Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych;
11. Tworzenie i realizacja Gminnego Programu Przeciwdziałania Narkomanii.

Tabela 12. Działania podejmowane przez Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w latach 2014 - 2016

Działania	2014	2015	2016
Liczba osób zgłoszonych na Komisję przez:	34	28	15
• rodzinę lub znajomych	21	14	7
• policję	4	0	0
• instytucje pomocy społecznej	5	8	1
• zespół interdyscyplinarny	4	6	7
Liczba osób,które stawily się na Komisję i z którymi przeprowadzono rozmowy o podjęcie leczenia	30	21	15
Liczba wniosków skierowanych przez Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na badanie biegłych sądowych	0	0	0
Liczba osób skierowanych na leczenie	6	5	6

Zródło: opracowanie własne na podstawie danych MGOPS

Liczba osób zgłoszonych na Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w latach 2014 - 2016 kształtowała się zróżnicowanie. W roku 2014 na Komisję wpłynęły 34 wnioski, w roku 2015 ich ilość była mniejsza o 6, natomiast w roku 2016 odnotowano znaczną tendencję spadkową. Najwięcej wniosków o leczenie odwykowe z roku na rok wpływa od rodziny lub znajomych osób uzależnionych od alkoholu jak i przez instytucje pomocy społecznej i zespół interdyscyplinarny. Warto zauważyć, że w 2016r. wszystkie osoby wzywane stawily się na Komisję, czyli 100%. najmniej w 2015r. Tendencja zwyklowa da się zauważyć również, jeśli chodzi o liczbę wniosków skierowanych przez Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na leczenie.

W gminie Stawiszyn funkcjonują dwa Punkty konsultacyjne, które są otwarte raz w tygodniu. Dyżur pełni specjalista terapii uzależnień, porady są udzielane w pomieszczeniach świetlic środowiskowych w Stawiszynie i w Zbiersku. Punkty te pełnią ważną rolę w lokalnym

systemie pomocy, zgłaszają się do nich osoby mające problemy z nadużywaniem alkoholu, współuzależnione, ofiary przemocy w rodzinie. W punktach konsultacyjnych znajduje się również do wypożyczenia fachowa literatura dotycząca uzależnień. Specjalista terapii uzależnień motywuje osoby uzależnione do zaprzestania picia oraz podjęcia próby leczenia choroby alkoholowej.

W punkcie udzielane są również porady jak postępować ze sprawcami przemocy domowej oraz informacje o chorobie alkoholowej, sposobach zachowań asertywnych i jak radzić sobie z trzeźwością i problemami rodzinnymi. Prowadzone są też rozmowy z kuratorami sądowymi, pedagogami szkolnymi i asystentem rodziny.

W gminie Stawiszyn wśród ogółu rodzin objętych pomocą Ośrodka nigdy nie został zdiagnozowany problem **narkomanii**. Brak danych jednak nie można interpretować jako braku problemów z narkotykami. Osoby, które chcą zerwać z nałogiem często celowo oddalają się od miejsc i środowisk silnie skojarzonych z zażywaniem środków psychoaktywnych. Między innymi może to powodować ograniczenia w zakresie możliwości oszacowania faktycznej skali tego zjawiska na terenie gminy.

Bardzo ważnym, lecz często pomijanym problemem wśród społeczeństwa, nie tylko na terenie gminy Stawiszyn, jest **uzależnienie od komputera i Internetu**. W dzisiejszych czasach coraz częściej spędza się czas przy monitorze komputera czy przed telewizorem niż kiedyś. Zwykłą bezpośrednią komunikację pomiędzy ludźmi zastępują liczne portale społecznościowe umożliwiające kontakt nie tylko słuchowy, ale także wzrokowy bez wychodzenia z domu. Tego typu uzależnienie przyczynia się przede wszystkim do ograniczania kontaktów, szczególnie dzieci z rówieśnikami. Takie osoby często nie wychodzą z domu i często izolują się od społeczeństwa.

3.3. System świadczeń rodzinnych oraz innych form pomocy

Ważnym elementem systemu wspierającego rodzinę w środowisku lokalnym jest system świadczeń rodzinnych oraz innych form pomocy świadczonych przez Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej. Rodziny spełniające odpowiednie kryteria określone w ustawie o świadczeniach rodzinnych mogą ubiegać się o:

1. zasiłki rodzinne oraz dodatki do zasiłku rodzinnego;
2. świadczenia opiekuńcze: zasiłek pielęgnacyjny, specjalny zasiłek opiekuńczy oraz świadczenie pielęgnacyjne;
3. jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia dziecka;
4. świadczenie rodzicielskie.

Szczegółową charakterystykę przyznanych świadczeń prezentuje poniższa tabela.

Tabela 13. Realizacja zasiłków rodzinnych oraz dodatków do zasiłków rodzinnych w latach 2014 - 2016

Rodzaj świadczenia	Rok 2014		Rok 2015		Rok 2016	
	Liczba świadczeń	Kwota w zł.	Liczba świadczeń	Kwota w zł.	Liczba świadczeń	Kwota w zł.
zasiłki rodzinne	7085	705.993	6.595	672.104	7116	797.305
dodatki z tytułu urodzenia dziecka	22	22.000	27	27.000	44	37.729
dodatki - urlop wychowawczy	173	66.507	194	76.227	246	96.427
samotne wychowywanie	122	21.140	150	25.755	120	22.384
kształcenie i rehabilitacja	400	30.540	397	31.880	385	38.060
rozpoczęcie roku szkolnego	438	43.800	417	41.700	523	44.232
podjęcie nauki w szkole poza miejscem zamieszkania	1028	52.160	916	49.608	934	61.134
dodatek - rodziny wielodzietne	821	65.680	797	65.020	777	69.565

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MGOPS

Pomimo wzrostu kryterium dochodowego do ubiegania się o świadczenia rodzinne, w roku 2015 w stosunku do 2014 roku spadła liczba wypłacanych zasiłków rodzinnych oraz dodatków: z tytułu rozpoczęcia roku szkolnego, z tytułu podjęcia przez dziecko nauki w szkole poza miejscem zamieszkania i z tytułu wychowywania dziecka w rodzinie wielodzietnej, a tym samym wypłacanych kwot.

Wpływ na to mają:

- wzrost kwoty najniższego wynagrodzenia,
- wzrost liczby osób korzystających ze świadczeń w ramach koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (przebywanie i praca członka rodziny za granicą),
- możliwość odliczenia od podatku „ulgi na dzieci”, co powoduje podwyższenie o tę kwotę dochodu stanowiącego podstawę obliczenia dochodu rodziny.

Spadek liczby wypłacanych świadczeń nie wskazuje jednak na poprawę warunków finansowych rodzin.

Należy jednak zauważyć, że wejście w życie, z dniem 1 stycznia 2016r. ustawy zmieniającej ustawę o świadczeniach rodzinnych spowodowało znaczny wzrost liczby wypłacanych świadczeń

oraz wydatkowanych kwot. Zgodnie z zapisami ustawy w przypadku przekroczenia kwoty uprawniającej rodzinę do zasiłku rodzinnego, zasiłek rodzinny i dodatki przysługują w wysokości różnicy między łączną kwotą zasiłków rodzinnych wraz z dodatkami a kwotą, o którą został przekroczony dochód rodziny.

Kolejną formą wsparcia świadczoną przez Ośrodek są świadczenia opiekuńcze i zasiłki pielęgnacyjne.

Tabela 14. Realizacja świadczeń opiekuńczych w latach 2014 - 2016

Rodzaj świadczenia	Rok 2014		Rok 2015		Rok 2016	
	Liczba świadczeń	Kwota w zł.	Liczba świadczeń	Kwota w zł.	Liczba świadczeń	Kwota w zł.
zasiłki pielęgnacyjne	1906	291.618	1909	292.077	1983	303.399
świadczenia pielęgnacyjne	277	200.867	276	331.000	326	423.627
specjalne zasiłki opiekuńcze	10	5.200	10	5.200	76	39.268

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MGOPS

Świadczenie pielęgnacyjne przysługuje w szczególności rodzicom dzieci niepełnosprawnych, jeżeli niepełnosprawność osoby wymagającej opieki powstała nie później niż do ukończenia 18 roku życia lub w trakcie nauki w szkole lub w szkole wyższej, jednak nie później niż do 25 roku życia. Natomiast specjalne zasiłki opiekuńcze przysługują osobom na których ciąży obowiązek alimentacyjny i sprawują opiekę nad dorosłym niepełnosprawnym członkiem rodziny. W badanym okresie można zauważyć, że ilość przyznawanych świadczeń każdego roku wzrasta.

Za osoby pobierające świadczenia pielęgnacyjne i specjalne zasiłki opiekuńcze odprowadzane są składki na ubezpieczenie emerytalno - rentowe oraz składki na ubezpieczenie zdrowotne.

Następną z form pomocy dla rodzin jest jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia dziecka. W gminie Stawiszyn zauważalna jest tendencja wzrostowa osób, które skorzystały z tej formy wsparcia.

Szczegółową analizę przedstawia poniższa tabela.

Tabela 15. Realizacja jednorazowej zapomogi w latach 2014 - 2016

Rok	Liczba świadczeń	Kwota w zł.
2014	56	56.000
2015	59	59.000
2016	70	70.000

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MGOPS

Od stycznia 2016r. nowelizacja ustawy o świadczeniach rodzinnych wprowadziła możliwości ubiegania się o nowe świadczenie „świadczenie rodzicielskie”. Nowelizacja dała możliwość ubiegania się rodzinom, które do tej pory nie mogły skorzystać z urlopu rodzicielskiego lub macierzyńskiego. Świadczenie rodzicielskie przysługuje w wysokości 1.000,00 zł. miesięcznie przez okres 1 roku. Ze świadczeń mogą skorzystać między innymi:

- studenci,
- osoby bezrobotne,
- osoby pracujące na umowach cywilnoprawnych.

Tabela 16. Świadczenia rodzicielskie w latach 2014 - 2016

Rok	Liczba świadczeń	Kwota w zł.
2014	0	0
2015	0	0
2016	149	139.378

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MGOPS

Zasiłek dla opiekuna przysługuje osobie, jeżeli decyzja o przyznaniu jej prawa do świadczenia pielęgnacyjnego wygasła z mocy prawa na podstawie art. 11 ust.3 ustawy z dnia 7 grudnia 2012r. o zmianie ustawy o świadczeniach rodzinnych.

Powyższe świadczenie przysługuje w wysokości 520,00 zł. miesięcznie.

Poniższa tabela obrazuje tendencję spadkową.

Tabela 17. Realizacja zasiłków dla opiekunów w latach 2014 - 2016

Rok	Liczba świadczeń	Kwota w zł.
2014	163	84.760
2015	150	77.584
2016	109	56.229

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MGOPS

Ważnym elementem wsparcia osób, które nie są w stanie samodzielnie zaspokoić swoich potrzeb i nie otrzymują należytej im pomocy od osób należących do kręgu zobowiązanych wobec nich do alimentacji są świadczenia z funduszu alimentacyjnego. Za osobę uprawnioną do korzystania z funduszu alimentacyjnego rozumie się osobę uprawnioną do alimentów od rodzica na podstawie tytułu wykonawczego pochodzącego lub zatwierdzonego przez sąd, jeżeli egzekucja okazała się bezskuteczna.

Świadczenia z funduszu alimentacyjnego przysługują osobie uprawnionej do ukończenia przez nią 18 roku życia albo w przypadku gdy się uczy w szkole lub w szkole wyższej do ukończenia 25 roku życia, albo w przypadku posiadania orzeczenia o znacznym stopniu niepełnosprawności -

bezterminowo w wysokości bieżąco ustalonych alimentów, jednakże nie wyższej niż 500,00 zł. Poniższa tabela przedstawia realizację świadczeń z funduszu alimentacyjnego.

Tabela 18. Realizacja świadczeń z Funduszu Alimentacyjnego w latach 2014 - 2016

Rok	Liczba świadczeń	Kwota w zł.
2014	656	237.527
2015	580	219.822
2016	496	195.745

Zródło: opracowanie własne na podstawie danych MGOPS

Od kwietnia 2016 roku weszła w życie nowa ustawa o pomocy państwa w wychowaniu dzieci określająca warunki nabywania prawa do tych świadczeń. Celem świadczenia wychowawczego jest częściowe pokrycie wydatków związanych z wychowywaniem dziecka, w tym z opieką nad nim i zaspokojeniem jego potrzeb życiowych. Świadczenie przysługuje rodzicom w wysokości 500zł. na dziecko do czasu ukończenia przez dziecko 18 roku życia. Na pierwsze dziecko świadczenie przysługuje, jeżeli rodzina spełnia kryterium dochodowe określone w ustawie. W 2016 roku od kwietnia do grudnia ze świadczeń skorzystało około 840 dzieci na łączną kwotę 3.701.983 zł.

3.4. Sytuacja osób niepełnosprawnych

Problemem powiązaniem lub wynikającym z długotrwałej lub ciężkiej choroby jest niepełnosprawność.

Zgodnie z ustawą o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych - Niepełnosprawność oznacza trwałą lub okresową niezdolność do wypełniania ról społecznych z powodu stałego lub długotrwałego naruszenia sprawności organizmu, w szczególności ogranicza zdolności do wykonywania pracy zawodowej. Osoby niepełnosprawne to takie, które posiadają stopień niepełnosprawności orzeczony przez Zespół do spraw Orzekania o Stopniu Niepełnosprawności, Komisję lekarską ZUS, KRUS oraz inne osoby z dysfunkcjami fizycznymi, psychicznymi, umysłowymi, itp. Za niepełnosprawne uznaje się osoby, których stan fizyczny, psychiczny i umysłowy powoduje trwałe lub okresowe utrudnienia, ograniczenia, funkcjonowania w środowisku. Schorzeniami, które najczęściej przyczyniają się do niepełnosprawności, są choroby układu krążenia oraz dysfunkcje narządu ruchu. Dysfunkcjonalność osób niepełnosprawnych często prowadzi do zjawiska wykluczenia z życia zawodowego i społecznego.

Niepełnosprawność jest jednym z powodów, dla których udzielana jest pomoc, zarówno w zakresie ustawy o pomocy społecznej jak i w zakresie ustawy o świadczeniach rodzinnych.

Informacje, które w pewnym stopniu umożliwiają obserwację zachodzących w kolejnych latach zmian liczebności osób niepełnosprawnych w gminie oraz wskazanie trendu tych zmian, zawierają dane dotyczące liczby rodzin w gminie korzystających z pomocy społecznej i świadczeń rodzinnych z powodu niepełnosprawności. Z danych Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Stawiszynie wynika, że w latach 2014-2016 niepełnosprawność była jednym z częstszych, pod względem liczby beneficjentów, powodów przyznawania pomocy społecznej w gminie, problem ten utrzymywał się na względnie stałym poziomie i dotyczył około 40% wszystkich rodzin korzystających z pomocy.

Poniższa tabela przedstawia dane na temat liczby osób i rodzin, które korzystały z pomocy społecznej i świadczeń rodzinnych z tytułu niepełnosprawności.

Tabela 19. Rodziny korzystające ze świadczeń pomocy społecznej i świadczeń rodzinnych z tytułu niepełnosprawności w latach 2014 - 2016

	2014	2015	2016
Liczba osób korzystające ze świadczeń pomocy społecznej - ogółem	176	169	162
Liczba osób korzystające ze świadczeń pomocy społecznej z tytułu niepełnosprawności	76	75	67
Liczba osób korzystające ze świadczeń rodzinnych z tytułu niepełnosprawności	170	173	177

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MGOPS

Warto w tym miejscu przytoczyć informacje z Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Kaliszu, dotyczące orzeczeń o niepełnosprawności lub o stopniu niepełnosprawności (z uwzględnieniem orzeczonego stopnia niepełnosprawności) wydanych mieszkańcom gminy Stawiszyn w latach 2014-2016.

Z danych tych wynika, iż liczba wydanych orzeczeń o niepełnosprawności dzieciom do lat 16 w roku 2014 i 2016 utrzymywała się na tym samym poziomie. Natomiast liczba orzeczeń o stopniu niepełnosprawności wydana dorosłym mieszkańcom gminy była bardziej zróżnicowana. Najmniej orzeczeń zostało wydanych w 2016r. Nie oznacza to jednak, że spadła liczba osób niepełnosprawnych, ponieważ orzeczenia wydawane są na kilka lat. Jak wynika z powyższej tabeli liczba osób niepełnosprawnych z roku na rok wzrasta.

W badanym okresie liczba wydawanych orzeczeń o stopniu niepełnosprawności wahała się tj. o znacznym stopniu niepełnosprawności - wzrastała, natomiast o umiarkowanym i lekkim stopniu niepełnosprawności ulegała tendencji malejącej.

Ważną byłaby tu również analiza dotycząca orzeczeń wydawanych przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych oraz Kasę Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego. Jednak danych w tym zakresie nie da się uzyskać, gdyż żadna z wymienionych instytucji nie prowadzi statystyk pozwalających na wyodrębnienie danych właściwych dla gminy. W związku z tym trudno jest określić liczbę osób niepełnosprawnych, jak również wiele osób z różnych przyczyn nie posiada powyższego orzeczenia.

Dane w tym zakresie zawiera poniższa tabela.

Tabela 20. Orzeczenia o niepełnosprawności lub o stopniu niepełnosprawności wydane mieszkańcom gminy w latach 2014-2016

		2014	2015	2016
Liczba orzeczeń o niepełnosprawności wydanych dzieciom do lat 16		25	19	25
Liczba orzeczeń o stopniu niepełnosprawności wydanych mieszkańcom gminy powyżej 16 roku życia		140	145	125
w tym:	o znacznym stopniu niepełnosprawności	34	29	42
	o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności	71	91	59
	o lekkim stopniu niepełnosprawności	35	25	24

Źródło: dane z Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Kaliszu

Osoby niepełnosprawne zamieszkałe w gminie Stawiszyn mogą korzystać ze wsparcia finansowego udzielanego przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Kaliszu, które dysponuje środkami na dofinansowanie uczestnictwa, wraz z opiekunami, w turnusach rehabilitacyjnych, zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze, likwidacji barier architektonicznych, technicznych lub w komunikowaniu się.

Poniższa tabela przedstawia dane na temat liczby osób niepełnosprawnych z gminy, które w latach 2014-2016 skorzystały z tego wsparcia.

Tabela 21. Wsparcie udzielone przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie niepełnosprawnym mieszkańcom gminy w latach 2014 - 2016

	2014	2015	2016
liczba osób niepełnosprawnych z gminy, którym dofinansowano uczestnictwo w turnusach rehabilitacyjnych	1	0	0
liczba osób niepełnosprawnych z gminy, którym dofinansowano sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze	37	56	27
liczba osób niepełnosprawnych z gminy, którym dofinansowano likwidację barier architektonicznych, technicznych, w komunikowaniu się	3	0	2

Źródło: dane z Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Kaliszu

3.5. Sytuacja osób starszych

Jednym z głównych problemów demograficznych w Polsce jest zjawisko starzenia się społeczeństwa. Według przewidywań GUS-u, liczba osób w wieku emerytalnym wzrośnie do co najmniej 9,6 miliona w 2035 roku, co stanowić będzie 26,7% całej populacji kraju. Zjawisko starzenia się społeczeństwa jest poważnym wyzwaniem dla polityki społecznej.

W założeniach Długofalowej Polityki Senioralnej w Polsce na lata 2014–2020 polityka senioralna rozumiana jest szeroko jako ogół działań, w okresie całego życia człowieka, prowadzących do zapewnienia warunków wydłużenia aktywności, zarówno zawodowej, jak i społecznej, oraz samodzielnego, zdrowego, bezpiecznego i niezależnego życia osób starszych. Na potrzeby tego dokumentu przyjęto, że osoba starsza to osoba, która ukończyła 60. rok życia. Definicja ta jest zgodna z przyjętą przez Pierwsze Światowe Zgromadzenie na temat Starzenia się Społeczeństw ONZ w 1982 roku. Takie założenie wynika z konieczności opracowania działań skierowanych do osób nie tylko nieaktywnych zawodowo, ale też działań, które będą wspierać wydłużenie aktywności zawodowej oraz przygotowywać do aktywnego starzenia się. W pracach nad założeniami polityki senioralnej wykorzystano koncepcję *aktywnego starzenia się*, które definiowane jest jako proces umożliwiający zarówno jednostkom, jak i grupom społecznym zagospodarowanie ich potencjału z perspektywy całego życia, zachowania zarówno dobrostanu psychicznego i fizycznego, jak i aktywności zawodowej, społecznej oraz niezależności i samodzielności.

Przyjęto cztery główne wyzwania dla polityki senioralnej, wokół których wypracowano kierunki interwencji:

- zwiększający się udział osób starszych w populacji i przygotowanie się na wiele społecznych i ekonomicznych konsekwencji tego zjawiska,
- wydłużenie okresu aktywności zawodowej,
- łączenie potencjału osób starszych w obszar aktywności społecznej i obywatelskiej,
- zapotrzebowanie na rozwiązania pozwalające osobom pracującym w wieku 50+ na pogodzenie życia zawodowego z rodzinnym (konieczność sprawowania opieki nad rodzicami lub innymi osobami zależnymi).

Omawiany dokument ma dać początek procesowi, który jest prowadzony w Polsce, i którego celem jest opracowanie, a następnie wdrażanie polityki senioralnej nie tylko na poziomie kraju, ale także regionu i w lokalnym środowisku.

Celem polityki senioralnej w Polsce, określonym w tymże dokumencie, *jest wspieranie i zapewnienie możliwości aktywnego starzenia się w zdrowiu oraz możliwości prowadzenia*

w dalszym ciągu samodzielnego, niezależnego i satysfakcjonującego życia, nawet przy pewnych ograniczeniach funkcjonalnych.

Tendencje obserwowane w strukturze demograficznej mieszkańców gminy Stawiszyn są w jakimś stopniu potwierdzeniem ogólnokrajowych prognoz. Mimo dodatniego przyrostu naturalnego i dodatniego salda migracji można zauważyć w ostatnich latach wzrost udziału osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie mieszkańców gminy. W latach 2014-2016 udział ten wynosił odpowiednio: 16,88%, 17,68% i 18,25%.

Dane szczegółowe zawiera poniższa tabela.

Tabela 22. Osoby w wieku poprodukcyjnym w strukturze ludności gminy w latach 2014 - 2016

	2014	2015	2016
Liczba mieszkańców gminy ogółem	7215	7219	7204
Liczba osób w wieku poprodukcyjnym	1218	1276	1315
Udział osób w wieku poprodukcyjnym w ludności gminy	16,88%	17,68%	18,25%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy i Miasta.

Biorąc pod uwagę zaobserwowaną sytuację, należy oczekiwać, że problemy związane z wiekiem będą w kolejnych latach ulegać w gminie nasileniu. Osoby starsze są nadto bardziej narażone na choroby, tak więc problem starości wiąże się z problemem występowania niepełnosprawności i uzależnienia od pomocy innych.

Szczególną formą pomocy, kierowaną przede wszystkim do osób starszych, chorych i samotnych, które pozbawione są opieki i pomocy ze strony rodziny, są usługi opiekuńcze.

Usługi te polegają na pomocy w zaspokajaniu codziennych potrzeb życiowych, pielęgnacji oraz zapewnieniu kontaktu z otoczeniem. Na terenie gminy usługi opiekuńcze świadczone są przez Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Stawiszynie.

3.6. Sytuacja osób bezrobotnych

Obecność zagrożenia stanem braku pracy i konieczności życia na bardzo niskim poziomie materialnym jest istotnym problemem mieszkańców gminy. Bezpieczeństwo finansowe i społeczne jest warunkowane głównie posiadaniem zatrudnienia. Brak pracy jest podstawowym czynnikiem, który przyczynia się do ubożenia rodzin oraz źródłem innych problemów mających wpływ na prawidłowe funkcjonowanie zarówno rodzin jak i jednostek w lokalnej społeczności. Bezrobocie stanowi współcześnie jeden z największych problemów społecznych. Ustawa o pomocy społecznej wymienia bezrobocie w czołówce zjawisk wywołujących trudne sytuacje życiowe uzasadniające

udzielenie pomocy. Społeczne brzemień bezrobocia jest dotkliwie tym bardziej, że powoduje powstawanie innych obszarów ludzkiej biedy i jest zasadniczym powodem marginalizacji osób i rodzin. Bezrobocie jest jednym z podstawowych źródeł ubóstwa, przyczynia się do powstawania takich zjawisk jak bezdomność, przemoc, alkoholizm, a także zakłóca prawidłowe funkcjonowanie rodziny. Dysfunkcja ta jest od wielu lat problemem mieszkańców gminy.

Po utracie pracy bezrobotni z dnia na dzień uzyskują ogromną ilość czasu wolnego, z którym nie wiedzą tak naprawdę, co zrobić. Na ogół niskie wykształcenie i całe dotychczasowe doświadczenie nie przygotowało ich do podnoszenia kwalifikacji czy aktywności kulturalnej. Zazwyczaj bezrobotni zmniejszają swoją aktywność we wszystkich dziedzinach, mniej czytają, mniej udzielają się w życiu rodzinnym. Wyróżnia się następujące fazy stanu psychicznego po utracie pracy:

- szok, optymizm i wiara w znalezienie nowego miejsca pracy,
- okres pesymizmu,
- utrata nadziei.

Z polskich badań wynika, że wraz z upływem czasu bezrobotni coraz mniej rozumieją konieczność własnej aktywności w szukaniu porad, pracy czy przekwalifikowania. Nie widzą innego wyjścia jak oczekiwanie na pracę pełnoetatową i to w zawodzie, którą wykonywali. Osoby bezrobotne, pozostające długo bez pracy, mają zazwyczaj za sobą kilka nieudanych prób znalezienia pracy. Doświadczenie niepowodzenia osłabiają poczucie sprawstwa, co może niekiedy doprowadzić do powstania zjawiska wyuczonej bezradności. Przy długotrwałym bezrobociu jednostki często zaprzestają podejmowania starań ukierunkowanych na zdobycie pracy. Osoby bezrobotne przestają wierzyć w efektywność swoich aktualnych działań oraz nie inicjują nowych w celu zdobycia zatrudnienia. To właśnie osoby długotrwale bezrobotni najczęściej korzystają ze świadczeń pomocy społecznej.

W przypadku bezrobocia, jako powodu zwracania się o pomoc, można stwierdzić, że najwięcej rodzin korzystało w roku 2014, natomiast znaczny spadek nastąpił w latach 2015 – 2016 i w latach tych problem ten utrzymywał się na względnie stałym poziomie. W celu likwidacji skutków tego zjawiska, podobnie jak w przypadku ubóstwa, pracownicy socjalni wnioskuje o udzielenie pomocy materialnej. Najważniejszą jednak sprawą w walce z bezrobociem jest likwidacja jego przyczyn. Prowadzona jest ona poprzez pracę socjalną zmierzającą do mobilizacji klientów pomocy społecznej w poszukiwaniu zatrudnienia. Istotną rolę odgrywa także współpraca Ośrodka Pomocy Społecznej w Stawiszynie z Powiatowym Urzędem Pracy w Kaliszu w zakresie upowszechniania ofert pracy, informacji o wolnych miejscach pracy oraz o usługach poradnictwa zawodowego i szkoleniach.

Według danych z Powiatowego Urzędu Pracy w Kaliszu w latach 2014 - 2016 liczba bezrobotnych w gminie z roku na rok systematycznie spada: od 209 osób na koniec 2014r, poprzez 158 osób na koniec następnego roku do 136 osób na koniec roku 2016. Udział kobiet w ogólnej liczbie bezrobotnych w badanym okresie ulegał wahaniom, największy był w 2014r. Jak wynika z poniższej tabeli liczba osób bezrobotnych z prawem do zasiłku jest nieznaczna w stosunku do ogólnej liczby osób bezrobotnych w gminie.

Dane w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 23. Zarejestrowani bezrobotni z terenu gminy w latach 2014 - 2016

		2014	2015	2016
Liczba zarejestrowanych bezrobotnych		209	158	136
w tym	kobiety	125	87	91
	mężczyźni	84	71	45
Bezrobotni bez prawa do zasiłku		181	137	111
Bezrobotni z prawem do zasiłku		28	21	25
Bezrobotni zwolnieni z przyczyn ekonomicznych		22	13	9
Bezrobotni niepełnosprawni		18	18	17
<i>w tym z prawem do zasiłku</i>		5	2	6

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Powiatowego Urzędu Pracy w Kaliszu

Dla scharakteryzowania problemu bezrobocia w gminie ważna jest analiza danych według wykształcenia. Wśród zarejestrowanych dominowały osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym oraz gimnazjalnym i poniżej. Z poniższej tabeli wynika, że najmniej osób bezrobotnych to osoby z wykształceniem wyższym oraz średnim ogólnym.

Tabela 24. Bezrobotni z terenu gminy według wykształcenia w latach 2014 - 2016

Wykształcenie	2014	2015	2016
wyższe	24	17	15
<i>w tym kobiet</i>	17	11	12
średnie zawodowe	41	25	27
<i>w tym kobiet</i>	33	21	19
średnie ogólne	14	13	13
<i>w tym kobiet</i>	10	9	12
zasadnicze zawodowe	68	46	39
<i>w tym kobiet</i>	36	22	25
gimnazjalne i poniżej	62	57	42
<i>w tym kobiet</i>	29	24	23

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Powiatowego Urzędu Pracy w Kaliszu

W gminie Stawiszyn część mieszkańców utrzymuje się z pracy zarobkowej a część wyłącznie z gospodarstwa rolnego. Około 3% mieszkańców dotknięta jest problemem bezrobocia. W sumie w 2016r. zarejestrowanych bezrobotnych było 136 osób. Statystyki dotyczące bezrobocia są zniekształcone w pewnym stopniu (nieoszacowane) ze względu na występowanie bezrobocia utajonego. Ten czynnik jest z kolei równoważony poprzez pracę "na czarno" oraz emigrację zarobkową mieszkańców (posiadając nadal zameldowanie na terenie gminy).

3.7. Organizacje pozarządowe

Ustawa o pomocy społecznej w art. 2 ust. 2 stanowi, że organy administracji rządowej i samorządowej organizują pomoc społeczną, współpracując w tym zakresie, na zasadzie partnerstwa, z organizacjami społecznymi i pozarządowymi, Kościołem Katolickim, innymi kościołami, związkami wyznaniowymi oraz osobami fizycznymi i prawnymi.

Ważną rolę odgrywają liczne organizacje społeczne działające na terenie gminy pełniące istotną rolę w aktywizacji mieszkańców.

W gminie funkcjonują: 4 kluby sportowe, 7 jednostek Ochotniczej Straży Pożarnej, 5 Stowarzyszeń, Związek Więźniów Politycznych i Represjonowanych Okresu Stalinowskiego, Zarząd Oddziału Terenowego Stawiszyn, Związek Kombatantów RP i Byłych Więźniów Politycznych w Stawiszynie z siedzibą w Zbiersku, Koło Związku Emerytów i Rencistów, Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów, Towarzystwo Miłośników Stawiszyna oraz Koła Gospodyń Wiejskich.

Współpraca klubów sportowych z samorządem opiera się na wspieraniu i upowszechnianiu kultury fizycznej, organizacji imprez sportowych i sportowo-rekreacyjnych, udziału w organizowaniu współzawodnictwa sportowego dzieci i młodzieży oraz wsparciu zajęć pozalekcyjnych w zakresie sportu dla dzieci i młodzieży.

Praca Ochotniczych Straży Pożarnych polega na ratownictwie i ochronie ludności, organizują one również pokazy strażackie i organizują zawody pożarnicze na terenie gminy a OSP ze Stawiszyna i Zbierska włączone są do krajowego systemu ratowniczo-gaśniczego. Na szczególną uwagę zasługuje wieloletnia współpraca z Ochotniczą Strażą Pożarną w Stawiszynie w zakresie dystrybucji pomocy żywnościowej w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Żywnościowa 2014-2020 (PO PŻ), który jest krajowym programem operacyjnym współfinansowanym ze środków Europejskiego Funduszu Najbardziej Potrzebującym, który realizowany jest w oparciu o rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady Nr 223/2014 z dnia 11 marca 2014 r. w sprawie Europejskiego Funduszu Pomocy Najbardziej Potrzebującym

(Dz. Urz. UE L 72 z 12.03.2014 r., str. 1), zwanego dalej rozporządzeniem **FEAD**.

PO PŻ jest finansowany ze środków Unii Europejskiej (FEAD) i ze środków krajowych (budżet państwa). Ośrodek Pomocy Społecznej wnioskuje o produkty żywnościowe, zajmuje się ich wydawaniem. i stara się o transport z siedziby PKPS w Kaliszu w ramach pomocy tutejszych przedsiębiorców.

Pomoc Ochotniczej Straży Pożarnej polegała na zabezpieczeniu magazynowania produktów żywnościowych.

Pomoc w ramach PO PŻ jest kierowana do osób, które z powodu trudnej sytuacji i niskich dochodów nie są w stanie zapewnić sobie odpowiedniego posiłku. Wsparcie powinno trafiać do osób znajdujących się w najtrudniejszej sytuacji, spełniających przesłanki wskazane w art. 7 ustawy o pomocy społecznej,

Pozostałe organizacje działają w sferze kultury, sztuki, ochrony dóbr kulturalnych i dziedzictwa oraz wzajemnej pomocy. Głównym celem działalności Związków Emerytów i Rencistów jest: wspieranie integracji lokalnej, prowadzenie działalności wspomagającej rozwój społeczności lokalnych, rozwijanie różnorodnych form życia kulturalno – oświatowego, towarzyskiego i wypoczynku dla ludzi starszych, rozbudzanie zainteresowań, potrzeb oraz aktywizacji kulturalno – oświatowej ludzi starszych w środowisku zamieszkania, organizowanie działań, które sprzyjać będą zachowaniu zdrowia i sprawności fizycznej, organizowanie wypoczynku i imprez kulturalno – oświatowych.

3.8. Działalność w zakresie kultury i sportu

Prawo dostępu do kultury jest jednym z podstawowych praw człowieka.

W rozwiązywaniu problemów społecznych działania o charakterze kulturalnym, sport oraz rekreacja odgrywają rolę kluczową. Rozpowszechnianie kultury oraz budzenie aspiracji kulturalnych wśród społecznie zmarginalizowanych mieszkańców Gminy daje szansę na przełamywanie istniejących barier finansowych i społecznych.

Sport i rekreacja to elementy znacząco wpływające na jakość życia. Przyczyniają się do kształtowania zachowań, nawyków i postaw służących ochronie lub poprawie stanu zdrowia. Baza kulturalno-sportowa stanowi podstawę w funkcjonowaniu nie tylko małych, ale także i dużych społeczności. Promowanie zdrowego trybu życia oraz powiększanie oferty kulturalnej na danym terenie ma na celu wyeliminowanie propagowanego w ostatnich latach siedzącego trybu życia. Wspólne spędzanie czasu na świeżym powietrzu wszystkich mieszkańców wspiera lokalną integrację społeczną.

Mieszkańcy gminy mogą korzystać z trzech placówek bibliotecznych (Biblioteka Publiczna Gminy i Miasta w Stawiszynie oraz jej filie w Zbiersku i Petrykach). Placówka ta służy rozwijaniu i zaspokajaniu potrzeb edukacyjnych, informacyjnych i kulturalnych mieszkańców. Jej głównym zadaniem jest gromadzenie, opracowywanie, przechowywanie i udostępnianie materiałów bibliotecznych oraz popularyzowanie książki, czytelnictwa, wiedzy i kultury.

Tabela 25. Liczba czytelników korzystających z Biblioteki Publicznej w latach 2014 - 2016

	2014	2015	2016
Liczba czytelników ogółem	826	857	866
Liczba dzieci i młodzieży	397	459	474
Liczba osób dorosłych	427	398	392

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Biblioteki Publicznej w Stawiszynie

Na przestrzeni lat 2014 - 2016 wzrosła liczba czytelników w ciągu roku. Korzystanie z komputera i internetu umożliwiają wszystkie biblioteki.

W gminie Stawiszyn nie ma kina, ale dużą rolę odgrywa Miejsko-Gminny Ośrodek Kultury w Zbiersku. Przez cały rok Miejsko-Gminny Ośrodek Kultury oferuje stałe formy zajęciowe: taniec, naukę gry na instrumentach klawiszowych, zajęcia karate, zajęcia plastyczne i aerobik. Działalność prowadzi zarówno z dorosłymi, jak też z dziećmi i młodzieżą w grupach zajęciowych oraz zespołach artystycznych. Wszystkie grupy działające na terenie Gminy prezentują wysoki poziom artystyczny. Z roku na rok wzrasta liczba organizowanych przez MGOK seansów filmowych, wystaw, koncertów, pokazów teatralnych. Maleje natomiast liczba imprez turystycznych i sportowo-rekreacyjnych, prelekcji, spotkań, wykładów, dyskotek, występów artystów i zespołów zawodowych oraz występów zespołów amatorskich.

Na terenie gminy znajdują się obiekty sportowe, na których rozgrywają się mecze piłki nożnej, co sprzyja uprawianiu sportu. Działają kluby sportowe: GLZS „Korona-Pogoń Stawiszyn”, „Cukrowniczy Klub Sportowy Zbiersk”, Uczniowski Klub Sportowy „UKS Drewpal Stawiszyn”, Klub Sportowy „Fantazja Stawiszyn”, dwie grupy taneczne, dwa koła taneczne i jedno koło turystyczno sportowo-rekreacyjne.

Na terenie gminy funkcjonuje też Miejsko-Gminna Orkiestra Dęta OSP w Stawiszynie, która cieszy się wysoką renomą w skali kraju. Uczestniczy ona w przeglądach i prezentacjach orkiestr dętych, uroczystościach państwowych, miejskich, patriotycznych i kościelnych. Od 2008 roku orkiestra posiada własne pomieszczenia w dawnych garażach remizy strażackiej, w których stworzono dużą salę prób. Przy orkiestrze działa kapela biesiadna prezentująca muzykę ludową i folklor.

3.9. Edukacja

Edukacja to ogół czynności i procesów mających na celu przekazywanie wiedzy, kształtowanie określonych cech i umiejętności. Wydaje się istotne wyeksponowanie zależności, jaka występuje pomiędzy zamożnością a wykształceniem danej społeczności.

Na system edukacji w gminie Stawiszyn w latach 2014 - 2016 składały się dwa zespoły szkół i dwa przedszkola:

- Zespół Szkół w Stawiszynie – Szkoła Podstawowa im. W. Pola w Stawiszynie i Gimnazjum im. Polskich Olimpijczyków w Stawiszynie;
- Zespół Szkół w Zbiersku – Szkoła Podstawowa im. Jana III Sobieskiego w Zbiersku i Gimnazjum w Zbiersku;
- Publiczne Przedszkole Samorządowe w Stawiszynie z Filią Petryki;
- Publiczne Przedszkole Samorządowe „Bajkowa Kraina” w Zbiersku.

W gminie Stawiszyn nie ma żłobka.

Wychowaniem przedszkolnym obejmuje się dzieci od początku roku szkolnego w roku kalendarzowym, w którym dziecko kończy 3 lata, do końca roku szkolnego w roku kalendarzowym, w którym dziecko kończy 5 lat. W szczególnie uzasadnionych przypadkach dyrektor przedszkola może przyjąć do przedszkola dziecko, które ukończyło 2,5 roku.

W przedszkolach utworzone są również grupy dzieci 6-letnich tzw. "zerówka" - dzieci te mają obowiązek szkolny.

Przedszkola realizują programy wychowania przedszkolnego uwzględniające podstawę programową, zapewniają bezpłatne nauczanie, wychowanie i opiekę w czasie nie krótszym niż 5 godzin dziennie. Zatrudniają nauczycieli posiadających odpowiednie kwalifikacje oraz przeprowadzają rekrutację dzieci zgodnie z zasadą powszechnej dostępności.

Tabela 26. Liczba uczniów w placówkach oświatowych w latach 2014 - 2016

Liczba uczniów	2014/2015	2015/216	2016/2017
Przedszkola	237	198	245
Szkoły podstawowe	453	500	438
Szkoły gimnazjalne	228	229	222

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z placówek oświatowych

Powyższa tabela przedstawia liczbę dzieci uczęszczających do przedszkoli, a także liczbę uczniów kształcących się w szkołach podstawowych i gimnazjalnych. Ogólna liczba dzieci i uczniów utrzymuje się na tym samym poziomie. Różnica widoczna jest wyłącznie w roku

szkolnym 2015/2016, co było spowodowane zmianą ustawy o systemie oświaty, z której wynikało prawo do rozpoczęcia edukacji szkolnej od 6-go roku życia. W związku z tym część dzieci rozpoczęło obowiązek szkolny zgodnie z ustawą.

Ważnym podkreślenia jest też fakt, że w przedszkolach jest wystarczająca liczba miejsc dla wszystkich dzieci.

Oceniając system oświaty na terenie gminy Stawiszyn należy zauważyć, że sieć przedszkoli, szkolnictwa podstawowego i gimnazjalnego zaspakaja rzeczywiste oczekiwania społeczne tj.: dostęp do edukacji jest szeroki, edukacja jest na poziomie dobrym

Działalność edukacyjna, przedmiotowa i wychowawczo-opiekuńcza wspierana jest dodatkowymi zajęciami z uczniami wspomagającymi naukę i rozwój np. dydaktyczno-wyrównawcze, o charakterze terapeutycznym, zajęcia korekcyjno-kompensacyjne, zajęcia rewalidacyjne, logopedyczne, rozwijające umiejętności szkolne, przygotowujące do egzaminów zewnętrznych, zajęcia pozalekcyjne (koła przedmiotowe, koła zainteresowań);

Uwarunkowania gminy Stawiszyn mają bardzo istotny wpływ tak na sieć, jak i strukturę organizacyjną gminnych jednostek oświatowych, a tym samym na wielkość nakładów finansowych związanych z realizacją zadań oświatowych.

Sytuacja demograficzna jest jednym z bardziej istotnych czynników, który rzutuje na zmiany w systemie oświaty, bezpośrednio wpływa na kształt sieci przedszkoli i szkół, na wykorzystanie budynków, sytuację kadrową a także na koszty prowadzenia każdej placówki.

Ma to ogromne znaczenie dla planowania kształtu sieci placówek, w tym planowania zatrudnienia, jak też wydatków na utrzymanie przedszkoli i szkół. Taka sytuacja wymaga stałego monitoringu, oraz w miarę potrzeb podejmowania określonych działań organizacyjnych, kadrowych i innych mających na celu zapewnienie płynności w funkcjonowaniu oświaty, jako całości.

3.10. Bezpieczeństwo publiczne

Zapewnienie bezpieczeństwa mieszkańcom gminy oraz utrzymywanie warunków i instytucji chroniących życie, zdrowie oraz mienie obywateli jest nadrzędnym celem władz. Ochrona przed zaburzeniem ładu prawnego, zakłóceniami funkcjonowania obywateli przyczynia się do podtrzymywania sprawnego i operatywnego działania zarówno podmiotów działających na terenie gminy, jak i organizacji pozarządowych współpracujących z pomocniczymi jednostkami samorządu terytorialnego. Bezpieczeństwo publiczne ściśle związane jest z bezpieczeństwem socjalnym, które również gmina stara się zagwarantować mieszkańcom poprzez zapewnienie ładu społecznego dzięki spójnemu systemu praw na wypadek trudnej sytuacji życiowej obywateli oraz

w razie zagrożenia ich życia, a także poprzez zapewnienie mieszkańcom niezbędnych środków do życia. Za zapewnienie bezpieczeństwa w gminie odpowiedzialny jest Komisariat Policji w Stawiszynie obejmujący gminy Mycielin, Żelazków oraz Blizanów. Dużą rolę odgrywa również praca Ochotniczych Straży Pożarnych, która polega na ratownictwie i ochronie ludności. W gminie Stawiszyn funkcjonuje 7 jednostek Ochotniczej Straży Pożarnej, a OSP ze Stawiszyna i Zbierska włączone są do krajowego systemu ratowniczo-gaśniczego. Dbłość o poczucie bezpieczeństwa mieszkańców jest niezwykle ważnym zadaniem władz.

Analiza bezpieczeństwa publicznego dokonana została w oparciu o dane statystyczne udostępnione przez Komisariat Policji w Stawiszynie w związku z zaistniałymi przestępstwami w gminie Stawiszyn w latach 2014-2016.

Tabela 27. Zagrożenia na terenie gminy Stawiszyn w latach 2014 - 2016

Rodzaj zagrożenia	2014	2015	2016
Interwencje policji łącznie	1048	840	498
Interwencje dot. przemocy w rodzinie	60	64	57
Rozboje	0	1	0
Włamania do domów, garaży, pojazdów	1	18	19
Pobicia	0	0	0
Kradzieże mienia	14	30	12
Uszkodzenia mienia	11	14	12
Uszkodzenia ciała	0	3	5
Liczba zatrzymanych nietrzeźwych kierujących	45	27	21
Wypadki drogowe	2	2	3
Kolizje drogowe	34	28	32
Liczba zatrzymanych do wytrzeźwienia	30	28	21

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Komisariatu Policji w Stawiszynie

W związku z powyższym w omawianym okresie podjęto działania w celu wyeliminowania zagrożeń. Przestępczość, jako zjawisko szybko rozwijające się oraz dynamiczne, choć jest na marginesie życia społecznego, może mieć wpływ na formowanie zachowań i postaw ludności, dlatego też zagraża bezpieczeństwu publicznemu. Policja podejmuje szereg działań mających na celu wyeliminowania przestępczości na terenie gminy Stawiszyn.

Na podstawie danych zebranych przez Komisariat Policji w Stawiszynie o rodzajach zagrożenia w latach 2014-2016 widoczny jest znaczny spadek łącznych interwencji policji. W roku 2014 ujawniono 1048 interwencji, w 2015 roku - 840, a w 2016 roku - 498.

Analizując dane statystyczne można zaobserwować, że wśród najbardziej dominujących

przestępstw pojawiających się w gminie zaliczyć można interwencje dot. przemocy w rodzinie, prowadzenie pojazdu mechanicznego w stanie nietrzeźwości oraz kolizje drogowe.

W 2014r. poza przemocą w rodzinie (60 interwencji) dominującym przestępstwem było prowadzenie pojazdu mechanicznego w stanie nietrzeźwości oraz kolizje drogowe (odpowiednio 45 i 34 przestępstw).

W latach 2015 - 2016 zdecydowanemu zwiększeniu uległy włamania do domów, garaży, pojazdów. W roku 2015 znacznie zwiększyła się kradzież mienia (30 przestępstw) zwiększyły się również przestępstwa dotyczące uszkodzenia mienia oraz uszkodzenia ciała, natomiast reszta przestępstw uległa zmniejszeniu, znacznie zmniejszyła się liczba zatrzymanych nietrzeźwych kierujących (27 osób) W 2016 roku poza przemocą w rodzinie (57 interwencji) najwięcej z wyszczególnionych przestępstw były kolizje drogowe (32 kolizje), które w badanym okresie utrzymują się prawie na tym samym poziomie.

Z analizy wynika, że znęcanie się nad rodziną jest dużym problemem. Przestępstwo z tego tytułu związane jest z „Niebieskimi Kartami”, które są zakładane sprawcom przemocy domowej.

3.11. Ochrona zdrowia

Problemem trapiącym mieszkańców Polski od dłuższego czasu jest system opieki zdrowotnej, to w jaki sposób funkcjonuje oraz jaki dostęp do lekarzy specjalistów oferuje mieszkańcom poszczególnych regionów. Najczęstszymi problemami Polaków są:

- utrudniony dostęp do leczenia specjalistycznego (w szczególności szpitalnego) i długie kolejki oczekujących na świadczenia,
- niezadowalająca jakość udzielanych świadczeń zdrowotnych,
- niskie płace w sektorze opieki zdrowotnej i masowa emigracja specjalistycznych kadr medycznych do pozostałych krajów Unii Europejskiej,

Na terenie Gminy i Miasta Stawiszyn funkcjonują dwa ośrodki zdrowia: Niepubliczny Zakład Podstawowej Opieki Zdrowotnej w Stawiszynie i Niepubliczny Zakład Podstawowej i Specjalistycznej Opieki Zdrowotnej „Zbiersk”. Zapewniają one dostęp do podstawowej opieki medycznej. Wyżej wymienione ośrodki oferują również dostęp do usług medycznych w zakresie ginekologii i położnictwa, kardiologii, dietetyki, ortopedii oraz do badań diagnostycznych, EKG oraz USG. Mieszkańcy gminy mają również dostęp do stomatologa (Stawiszyn, ul. Kaliska). W przypadku potrzeby udania się do innej poradni specjalistycznej mieszkańcy gminy mają do dyspozycji usługi zlokalizowane w mieście Kalisz, które jest oddalone o około 20 km od Stawiszyna. W gminie istnieje podstawowy zespół ratownictwa medycznego podstawowego „P”,

który swoją siedzibę ma przy ul. Kaliskiej. Działa on przez dwadzieścia cztery godziny na dobę i jest w stanie udzielić pomocy osobom, które uległy wypadkowi, urazowi, w przypadku nagłego pogorszenia zdrowia lub porodu. Na terenie gminy czynne są cztery apteki, z czego dwie są w Stawiszynie (przy ul. Placu Wolności oraz przy ul. Starościńskiej – blisko Ośrodka Zdrowia) i dwie w Zbiersku.

3.12. Polityka mieszkaniowa

Na potrzeby niniejszej Strategii uwzględniono tylko te działania z zakresu gospodarki mieszkaniowej, które wiążą się ściśle z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów społecznych. Lokale socjalne przysługują osobom bezdomnym, eksmitowanym lub znajdującym się w trudnej sytuacji materialnej, które nie są w stanie utrzymać samodzielnie mieszkania. Lokal socjalny to mieszkanie, które nadaje się do zamieszkania ze względu na wyposażenie oraz stan techniczny, za przydział odpowiada gmina. Wybudowanie nowych budynków mieszkalnych rozwiązałoby problem wielu ubogich rodzin.

W skład lokalowego zasobu Gminy Stawiszyn wchodziły w 2014 roku 82 mieszkania w tym 5 socjalnych, w 2015r. - 65 w tym 5 socjalnych, w 2016r. również 65 w tym 5 socjalnych. Liczba wniosków składanych na przydział mieszkania z tychże zasobów wynosiła w 2014r - 17 wniosków, w 2015 - 13 wniosków, w 2016r. - 11 wniosków.

Problemem nieodłącznie związanym z brakiem mieszkania oraz potrzebą szybkiego udzielenia pomocy jest zjawisko **bezdomności**.

W Gminie Stawiszyn nie jest to zjawisko o dużej skali. W roku 2014 dotyczyło 1 rodziny, a w roku 2015 i 2016 – 4 rodzin. We wszystkich przypadkach były to jednoosobowe gospodarstwa domowe. W większości osoby te nie przebywały na terenie Gminy oraz zerwały z tym miejscem wszystkie łączące je w przeszłości więzi, jednakże posiadały w Gminie ostatnie miejsce zameldowania na pobyt stały.

W celu wsparcia osób o niskich dochodach i mających problemy z regulowaniem opłat mieszkaniowych, na podstawie ustawy z dnia 21 czerwca 2001 roku o dodatkach mieszkaniowych wypłacane są dodatki mieszkaniowe. W roku 2014 ze wsparcia tego skorzystało 57 rodzin, na łączną kwotę świadczeń 127.537 zł., w 2015r. - 56 rodzin na kwotę 109.666 zł., w 2016r. - 53 rodziny na kwotę 82.200 zł. Osoby i rodziny, którym został przyznany dodatek mieszkaniowy mogą również ubiegać się o dodatek energetyczny. Z tej formy pomocy skorzystało w 2014r.- 30 rodzin na łączną kwotę świadczeń 4.162 zł., w 2015r. - 35 rodzin na kwotę 5.503 zł., w 2016r. - 34 rodziny na kwotę 5.166 zł.

3.13. Problemy społeczne w ujęciu badania opinii mieszkańców Gminy

W ramach diagnozy problemów społecznych Gminy zostały przeprowadzone badania ankietowe mające na celu poznanie opinii mieszkańców na temat sytuacji społecznej gminy. Ankiety ewaluacyjne stanowią nieodłączny element diagnozy problemów społecznych, pojawiających się na terenie Gminy. W badaniu wzięło udział 27 mieszkańców (22 kobiety, 5 mężczyzn), którzy wypełnili anonimowe ankiety odnosząc się do wybranych zagadnień.

Osoby badane reprezentowały następujące kategorie:

Wykształcenie:

- podstawowe - 3
- gimnazjalne - 1
- zawodowe - 6
- średnie - 6
- policealne - 0
- wyższe - 11
- brak danych - 0

Zawód:

- uczeń - 0
- rolnik - 1
- przedsiębiorca - 1
- pracownik umysłowy - 13
- pracownik fizyczny - 11
- emeryt/rencista - 1
- bezrobotny - 0
- inny - 0
- brak danych - 0

Kategorie wiekowe:

- 13-16 lat - 57
- 17-25 lat - 6
- 26-59 lat - 30
- 60 i więcej - 10
- brak danych - 0

Uczestników badania poproszono o wskazanie problemów, które najbardziej uwidaczniają się w gminie oraz w jakim stopniu są zadowoleni z warunków życia w gminie. Rozkład uzyskanych odpowiedzi przedstawia się następująco.

W jakim stopniu jest Pan(i) zadowolony(a) z następujących warunków życia w gminie		Liczba uzyskanych odpowiedzi				
		Bardzo niezadowolony	Niezadowolony	Niezdecydowany	Zadowolony	Bardzo zadowolony
1	Organizacja czasu wolnego (koła zainteresowań, klubu sportowe)	0	2	8	12	5
2	Dostęp do internetu	0	3	2	14	8
3	Dostęp do informacji na temat wydarzeń w gminie	0	0	3	15	9
4	Dostęp do kultury: biblioteka, koncerty, wystawy.	0	1	2	14	10
5	Organizacja imprez cyklicznych w gminie	0	0	7	11	9
6	Dostępność doradztwa psychologiczno-prawnego	0	6	8	9	4
7	Poziom pomocy społecznej	0	0	9	8	10
8	poziom opieki zdrowotnej	0	3	2	17	5
9	Bezpieczeństwo publiczne	0	0	3	15	9
10	Warunki mieszkaniowe	2	3	10	9	3
11	Miejsc rekreacji (np. parki, place zabaw)	1	1	8	13	4
12	Jakość szkół	0	0	5	14	8
13	Dostępność przedszkoli	0	5	7	11	4
14	Żywotność lokalnej tradycji i historii w codziennym życiu	1	3	14	7	2
15	Siła więzi międzyludzkich integrujących mieszkańców	1	6	8	10	2
16	Dostępność do handlu i usług	0	0	5	18	4
17	Poziom udziału mieszkańców w życiu publicznych gminy	2	1	13	10	1

Najmniej usatysfakcjonowani ankietowani okazali się w stosunku do następujących obszarów funkcjonowania Gminy (odpowiedź „Niezadowolony/a” lub „Bardzo niezadowolony/a”): Dostępność do doradztwa psychologiczno-prawnego (6; dostępność przedszkoli (5) i siła więzi międzyludzkich integrujących mieszkańców.(6). We wszystkich obszarach wiele osób jest niezdecydowanych co do zadowolenia z warunków życia w gminie, natomiast większość osób jest zadowolona i bardzo zadowolona.

Drugą integralną częścią ankiety były pytania odnoszące się do problemów społecznych poszczególnych osób, grup i obszarów, które są najbardziej zagrożone marginalizacją

i wykluczeniem społecznym tj. dzieci i młodzieży, rodzin, osób starszych, obszar opieki zdrowotnej, edukacji, sportu i kultury. Poniżej przedstawiono i scharakteryzowano szczegółowo odpowiedzi na siedem pytań:

1. Jakie problemy społeczne dzieci i młodzieży uważa Pan/Pani za najważniejsze na terenie naszej Gminy ?

- a) brak pozytywnych wzorców i autorytetów - 6 wskazań
- b) przemoc ze strony rodziców - 1
- c) alkohol i papierosy - 17
- d) narkotyki - 9
- e) chuligaństwo - 6
- f) brak zorganizowanych form spędzania wolnego czasu - 11
- g) bezproduktywne spędzanie czasu wolnego - 5
- h) brak opieki nad dziećmi w wieku przedszkolnym - 1
- i) ograniczony dostęp do placówek kulturalnych, sportowych i rekreacyjnych - 7
- j) brak miejsca spotkań np. w poszczególnych wsiach - 4
- k) inne (jakie) - 0

Analiza powyższych danych wskazuje, że z perspektywy mieszkańców gminy najbardziej istotnymi problemami społecznymi dzieci i młodzieży stanowi alkohol i papierosy (17) , kolejnym problemem jest brak organizowanych form spędzania wolnego czasu (11), narkotyki (9),

2. Jakie problemy społeczne rodzin uważa Pan/Pani za najważniejsze na terenie naszej Gminy ?

- a) bezradność życiowa - 10
- b) ubóstwo - 3
- c) bezrobocie - 5
- d) alkoholizm - 10
- e) bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych - 5
- f) ograniczony dostęp do pomocy specjalistycznej tj. psychologicznej, prawnej - 7
- g) niski poziom wzajemnej pomocy pomiędzy rodzinami - 9
- h) zanikanie tradycyjnych form spotkań rodzinnych - 10
- i) niepełnosprawność - 1
- j) przemoc w rodzinie - 1

- k) rozbitcie rodzin - wyjazdy zagraniczne - 6
- l) niewydolność materialna rodziny - 4
- ł) inne (jakie): - 0

Jak wynika z badań w opinii mieszkańców największymi problemami społecznymi rodzin jest bezradność życiowa (10), alkoholizm (10), zanikanie tradycyjnych form spotkań rodzinnych (10) oraz niski poziom wzajemnej pomocy pomiędzy rodzinami (9).

3. Jakie problemy społeczne osób starszych uważa Pan/Pani za najważniejsze na terenie naszej Gminy ?

- a) izolacja społeczna (samotność) - 9
- b) izolacja rodzinna (odrzućenie) - 6
- c) niepełnosprawność - 9
- d) ograniczona zdolność do samoobsługi - 3
- e) problemy z dojazdem do lekarzy - 10
- f) brak zajęć oraz kontaktów z ludźmi w tym samym wieku - 7
- g) niewystarczający zakres usług opiekuńczych - 6
- h) brak zagospodarowania wolnego czasu dla osób w wieku poprodukcyjnym - 6

Analiza powyższych danych wskazuje, że z perspektywy mieszkańców gminy najbardziej istotnymi problemami społecznymi osób starszych są problemy z dojazdem do lekarzy (10), izolacja społeczna (samotność) - 9 oraz niepełnosprawność (9).

4. Jakie problemy społeczne w obszarze opieki zdrowotnej uważa Pan/Pani za najważniejsze na terenie naszej Gminy ?

- a) długi okres oczekiwania na usługi medyczne - 14
- b) mała liczba lekarzy specjalistów - 20
- c) długi okres oczekiwania na pielęgniarską opiekę długoterminową domową - 1
- d) ograniczona liczba wizyt domowych lekarza u osób przewlekle chorych i niepełnosprawnych - 7
- e) inne (jakie) - 0

Największym problemem społecznym w obszarze opieki zdrowotnej w opinii ankietowanych jest mała liczba lekarzy specjalistów (20) oraz długi okres oczekiwania na usługi medyczne (14). Należy zauważyć, że część respondentów nie miało zdania na ten temat. Biorąc pod uwagę dane zgromadzone na potrzeby opracowania diagnostycznego, należy zaliczyć kwestię opieki zdrowotnej do istotnych problemów z jakimi borykają się mieszkańcy gminy. Ważnym krokiem w kierunku poprawy istniejącej sytuacji byłoby zadbanie o poszerzenie oferty i i dostępu

do placówek zdrowia.

5. Jakie problemy społeczne w obszarze edukacji uważa Pan/Pani za najważniejsze na terenie naszej Gminy ?

- a) placówek wychowywania przedszkolnego - 12
- b) brak wykorzystania bazy szkolnej w czasie wolnym od nauki - 11
- c) niedostateczne wsparcie psychologiczno-pedagogiczne - 7
- d) brak stołówek szkolnych - 0
- e) niewystarczająca ilość zajęć pozalekcyjnych - 11

W opinii ankietowanych problemem społecznym w obszarze edukacji jest zbyt mała liczba placówek wychowywania przedszkolnego (12), brak wykorzystania bazy szkolnej w czasie wolnym od nauki (11) oraz niewystarczająca ilość zajęć pozalekcyjnych (11). Część respondentów nie miała zdania na ten temat.

6. Jakie problemy społeczne w obszarze sportu i kultury uważa Pan/Pani za najważniejsze na terenie naszej Gminy ?

- a) brak organizacji pozarządowych - 8
- b) brak świetlic wiejskich i ognisk kultury - 7
- c) nie w pełni wykorzystany potencjału historii i kultury regionu -13
- d) niewykorzystany potencjał uzdolnionej i utalentowanej młodzieży - 13
- e) zbyt mało imprez i wydarzeń środowiskowych - 2

Analiza powyższych danych wskazuje, że z perspektywy mieszkańców gminy najbardziej istotnymi problemami społecznymi w obszarze sportu i kultury jest niewykorzystany potencjał uzdolnionej i utalentowanej młodzieży (13) oraz nie w pełni wykorzystany potencjału historii i kultury regionu (13).

7. Czy uważa Pan/Pani, że bezrobocie na terenie Gminy jest dużym problemem ?

- a) tak - 9
- b) nie - 18

Jeżeli wskazał/a Pan/Pani, TAK proszę uzasadnić odpowiedź.

Większość ankietowanych osób stwierdziło, że bezrobocie na terenie Gminy nie jest dużym problemem (18), natomiast 9 osób stwierdziło, że jest to problem. Jednak tylko 3 osoby uzasadniły tą odpowiedź uważając, że występuje brak nowych miejsc pracy, kolejna osoba stwierdziła, że gdyby mieszkańcy gminy mieli stałą pracę to mniej osób korzystałoby z pomocy społecznej i trzecia odpowiedź - bezrobotni doprowadzają do biedy i rozłamu rodziny.

Kolejną częścią ankiety były wymienione poniżej zadania, służące rozwiązywaniu problemów społecznych na terenie Gminy. Ankietowani zostali poproszeni o ocenę używając skali od 1 do 10, na ile ważne są poszczególne zadania przez wpisanie jednej cyfry ze skali w kolumnie po prawej stronie za każdym zdaniem. Po uśrednieniu wyników, oceny respondentów przedstawiają się następująco:

1	Utworzenie punktu informacyjnego w gminie oferującego usługi doradztwa zawodowego i pośrednictwa pracy.	6,10
2	Mobilny punkt pomocy specjalistycznej dla osób uzależnionych.	6,60
3	Utworzenie Klubu Seniora	7,65
4	Likwidacja barier architektonicznych w instytucjach publicznych	7,17
5	Mieszkania chronione, lokale socjalne.	8,38
6	Usługi opiekuńcze dla osób starszych i/lub niepełnosprawnych.	7,73
7	Stworzenie sieci pomocy sąsiedzkiej.	6,92
8	Założenie grupy wsparcia dla osób niepełnosprawnych.	7,56
9	Założenie grupy wsparcia dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie.	7,15
10	Inicjowanie działań do powstania wolontariatu	7,28
11	Finansowanie płatnych szczepionek dla dzieci.	7,67
12	Zwiększenie dostępu do lekarzy specjalistów (kardiolog, diabetolog, onkolog).	9,59
13	Pomoc psychologa/terapeuty, profilaktyka uzależnień dla dzieci, młodzieży i dorosłych.	8,04
14	Stypendia dla dzieci z ubogich rodzin.	7,67
15	Zapewnienie dostępu do pedagoga, logopedy i opieki medycznej w szkołach i przedszkolach.	8,60
16	Wydłużenie czasu pracy przedszkoli.	7,88
17	Poszerzenie oferty o oddział żłobkowy.	9,30
18	Zwiększenie ilości obiektów sportowo-rekreacyjnych na terenie placówek oświatowych.	5,64
19	Potrzeba pedagogizacji rodziców i dzieci	6,42
20	Wsparcie asystenta rodziny dla rodzin z problemami opiekuńczo-wychowawczymi	7,23

Powyższa tabela ilustruje, jak wysoki priorytet przyznali ankietowani konkretnym zadaniom, mającym na celu rozwiązanie różnych problemów społecznych (skala od 1 do 10, ocena średnia grupy). Najwyższe oceny uzyskały:

1) zwiększenie dostępu do lekarzy specjalistów (kardiolog, diabetolog, onkolog) – 9,59;

- 2) poszerzenie oferty o oddział żłobkowy –9,30;
- 3) zapewnienie dostępu do pedagoga, logopedy i opieki medycznej w szkołach i przedszkolach – 8,60;
- 4) mieszkania chronione, lokale socjalne – 8,38.

Za zadania o najniższym priorytecie zostały uznane:

- 1) zwiększenie ilości obiektów sportowo-rekreacyjnych na terenie placówek oświatowych – 5,64;
- 2) utworzenie punktu informacyjnego w gminie oferującego usługi doradztwa zawodowego i pośrednictwa pracy. – 6,10;
- 3) potrzeba pedagogizacji rodziców i dzieci – 6,42.

W badaniu ankietowym przeprowadzonym na potrzeby niniejszego opracowania zadano mieszkańcom gminy w ostatniej części ankiety dwa pytania pozwalające uzyskać dodatkowe informacje dotyczące problemów społecznych, które nie zostały ujęte w ankiecie tj.

1. Jeśli według Pana/Pani pominęliśmy w ankiecie jakiś ważny problem, to proszę go opisać w tym miejscu:

2. Jeśli według Pana/Pani warto podjąć inne zadania, inicjatywy na rzecz integracji społecznej mieszkańców, które nie zostały wcześniej wymienione w ankiecie, to proszę wymienić poniżej:

Z ankietowanych osób tylko jedna wskazała problem dotyczący środków transportu publicznego związanego z utrudnionym dojazdem do poradni, urzędów itp. mieszczących się w Kaliszu oraz jedna wskazała brak lekarza ginekologa zatrudnionego w ramach NFZ w ośrodkach zdrowia funkcjonujących na terenie Gminy .

4. Analiza SWOT

W analizie strategicznej szczególne znaczenie odgrywa zintegrowana metoda typu SWOT. (jej nazwa to akronim angielskich słów: Strengths, Weaknesses, Opportunities, Threats). Jest to narzędzie badawcze, które ma na celu wskazanie najlepszych rozwiązań i kierunków działań do osiągnięcia celów przy minimalizacji zagrożeń, ograniczaniu słabych stron oraz wykorzystaniu szans i mocnych stron.

Istotą analizy jest identyfikacja czynników, które mogą wpływać na funkcjonowanie Strategii oraz posegregowanie ich na cztery grupy:

- mocne strony - S (Strengths) - mocna strona to czynnik wewnętrzny Gminy, czyli to co stanowi atut, przewagę, zaletę.
- słabe strony - W (Weaknesses) - słaba strona to czynnik wewnętrzny Gminy, czyli to co stanowi słabość, barierę, wadę.
- szanse - O (Opportunities) - szansa to czynnik zewnętrzny - otoczenie Gminy, czyli to co stwarza korzystne zmiany.
- zagrożenia T (Threats) - zagrożenie to czynnik zewnętrzny - otoczenie Gminy, czyli to co stwarza niebezpieczeństwo zmiany niekorzystnej.

Pierwszym elementem analizy SWOT jest ocena zasobów gminy, która pozwala na identyfikację jej mocnych stron i słabych stron. Ważnym aspektem tego typu analizy jest określenie zasobów charakterystycznych dla Gminy, które wyróżniają ją na tle innych. Są to dziedziny działalności, które tworzą pozytywny wizerunek instytucji oraz gminy. Słabymi stronami określane są te aspekty funkcjonowania, które ograniczają sprawność i mogą blokować rozwój instytucji oraz gminy. Poznanie szans i zagrożeń płynących z otoczenia stanowi drugi etap analizy SWOT. Szansami są wszystkie wydarzenia i procesy w otoczeniu, które tworzą sprzyjającą dla instytucji oraz gminy sytuację. Dodatkowo są to takie kierunki działalności, które mogą przynieść w przyszłości pozytywne społeczne efekty. Za zagrożenia przyjmuje się zbiór wydarzeń i procesów, które tworzą niekorzystne dla instytucji oraz gminy sytuacje w otoczeniu społecznym. Zagrożenia postrzegane są jako bariery, utrudnienia i możliwości niebezpieczeństwa, które ograniczają rozwój.

Przedstawiona analiza obejmuje następujące obszary: pomoc społeczna, uzależnienia, niepełnosprawność, sytuacja osób starszych, bezrobocie, kultura i sport, edukacja, przestępczość.

W wyniku analizy strategicznej przedstawionej metodą SWOT otrzymano następujące rezultaty:

Pomoc społeczna

Mocne strony	Słabe strony
<ol style="list-style-type: none"> 1. Sprawny system udzielania świadczeń socjalnych (m.in.: świadczenia z pomocy społecznej, świadczenia rodzinne, świadczenia wychowawcze, FA, dodatki mieszkaniowe i energetyczne oraz inne przewidziane przepisami prawa). 2. Umiejętność reagowania w sytuacjach kryzysowych. 3. Tworzenie podstaw dla lokalnej polityki prorodzinnej (np. Karta Dużej Rodziny) 4. Praca socjalna. 5. Dobra współpraca pomiędzy instytucjami w sferze polityki społecznej. 6. Wsparcie asystenta rodziny w rodzinach dysfunkcyjnych. 7. Umożliwienie dostępu do poradnictwa specjalistycznego dla rodzin wymagających takiego wsparcia. 8. Dobrze wykwalifikowana kadra pracowników służb społecznych. 9. Dostęp do bazy danych o schroniskach i noclegowniach. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Niewystarczająca koordynacja i podejmowanie działań systemowych w zakresie rozwiązywania problemów społecznych. 2. Bezradność, roszczeniowość, słaba motywacja oraz niechęć do zmian jako postawy osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. 3. Występowanie zjawiska pokoleniowego dziedziczenia wyuczonej bezradności. 4. Niewydolność opiekuńczo-wychowawcza rodzin. 5. Niewystarczająca ilość lokali socjalnych. 6. Problemy społeczne wynikające z funkcjonowania niepełnych rodzin będących skutkiem emigracji zarobkowej. 7. Niski poziom wykształcenia osób zagrożonych i wykluczonych społecznie. 8. Niedostateczne płace pracowników rozwiązujących problemy społeczne.
Szanse	Zagrożenia
<ol style="list-style-type: none"> 1. Prospołeczna polityka państwa. 2. Zwiększona dostępność do środków zewnętrznych służących rozwiązywaniu konkretnych problemów społecznych. 3. Pełne wykorzystanie dotacji z UE 4. Wzrost wykształcenia społeczeństwa. 5. Podwyższenie jakości życia. 6. Skorzystanie z dobrych praktyk innych regionów. 7. Skuteczna analiza zjawisk społecznych wywołujących określone problemy społeczne. 8. Poprawa spójności społecznej. 9. Dostrzeżenie problemów i potrzeb osób ubogich przez społeczność lokalną. 10. Objęcie osób bezdomnych fachową pomocą. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Powiększanie się dysfunkcji rodzinnych. 2. Powierzanie coraz to nowych zadań gminom bez zapewnienia odpowiednich środków na ich realizację. 3. Dalsze ograniczanie środków finansowych na realizację zadań pomocy społecznej. 4. Niestabilność prawa, zmiany przepisów. 5. Apatia społeczna wobec problemów społecznych. 6. Brak poczucia bezpieczeństwa. 7. Brak kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej. 8. Stereotyp wizerunku pomocy społecznej. 9. Brak zainteresowania wolontariatem. 10. Wzrost kosztów opłat za schroniska i DPS.

Uzależnienia i przemoc	
Mocne strony	Słabe strony
<ol style="list-style-type: none"> 1. Dobra dostępność ofert leczenia i profilaktyki uzależnień. 2. Aktywne działanie grup samopomocowych. 3. Prawidłowo wykorzystywanie środków finansowych pochodzących z opłat za zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych. 4. Bogata oferta działań profilaktycznych skierowana dla dzieci i młodzieży. 5. Zainteresowanie ze strony szkół problemem uzależnień. 6. Kierowanie osób uzależnionych na leczenie odwykowe. 7. Funkcjonowanie Zespołu Interdyscyplinarnego 8. Realizacja procedury „Niebieskiej Karty”. 9. Realizacja Gminnego Programu Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie. 10. Realizacja Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Programu Przeciwdziałania Narkomanii. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Niechęć osób uzależnionych do podjęcia leczenia odwykowego i brak potrzeby wyjścia z nałogu. 2. Utrudniony dostęp do placówek terapii i leczenia dla uzależnionych i ich rodzin (słabo rozwinięta sieć komunikacyjna). 3. Niski poziom świadomości społeczeństwa w zakresie problemu przemocy w rodzinie. 4. Tolerancja społeczeństwa na stosowanie przemocy w rodzinie. 5. Niewystarczający dostęp do specjalistów, szczególnie psychologa, terapeuty, prawnika. 6. Wycofywanie zawiadomień o popełnianiu przestępstwa przez ofiary przemocy domowej. 7. Koncentracja na przemocy pomiędzy dorosłymi, a niedostateczne zauważanie przemocy wobec dziecka i jego sytuacji w rodzinie.
Szanse	Zagrożenia
<ol style="list-style-type: none"> 1. Przestrzeganie przez pracowników punktów sprzedaży napojów alkoholowych obowiązków wynikających z ustawy o wychowaniu w trzeźwości. 2. Zmiana przepisów dotyczących leczenia zamkniętego. 3. Zapewnienie pomocy psychologicznej dla osób uzależnionych i współuzależnionych. 4. Kształtowanie zdrowego stylu życia. 5. Kampanie informacyjne i programy edukacyjne dotyczące zwiększenia wiedzy oraz świadomości społeczeństwa na temat możliwości uzyskania pomocy i placówek oferujących pomoc. 6. Zwiększenie dostępności informacji o zjawisku przemocy poprzez broszury, Internet . 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Łatwy dostęp do używek i pojawianie się nowych środków odurzających. 2. Niekontrolowany dostęp dzieci i młodzieży do Internetu. 3. Obawa rodzin przed ujawnieniem problemu w środowisku. 4. Brak poczucia bezpieczeństwa u osób dotkniętych przemocą i świadków przemocy. 5. Poczucie bezkarności u sprawców przemocy. 6. Negatywne stereotypy dotyczące ofiary przemocy domowej. 7. Występujące sprzeczności pomiędzy istniejącymi przepisami prawa, a możliwością ich wykonania w praktyce. 8. Bierna postawa ofiar i sprawców wobec instytucji oferujących pomoc.

Niepelnosprawnosc	
Mocne strony	Slabie strony
<ol style="list-style-type: none"> 1. Łatwość dostępu do sprzętu ortopedycznego dla osób niepełnosprawnych. 2. Informowanie osób niepełnosprawnych gminy o przysługujących im prawach oraz dostępnych formach pomocy. 3. Dysponowanie kadrami pracowników świadczących opiekę i udzielających wsparcia osobom niepełnosprawnym. 4. Prowadzenie w gminie działań na rzecz wyrównywania szans edukacyjnych dzieci i młodzieży dotkniętych niepełnosprawnością (nauczanie indywidualne, grupy i klasy integracyjne). 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Bariery architektoniczne w obiektach użyteczności publicznej. 2. Wysokie koszty likwidacji barier architektonicznych. 3. Niedostateczne środki na realizację zadań oraz rehabilitację osób niepełnosprawnych. 4. Długi czas oczekiwania na zabiegi rehabilitacyjne w ramach NFZ. 5. Wzrost liczby osób niepełnosprawnych. 6. Niska motywacja do podejmowania pracy przez osoby niepełnosprawne. 7. Niski poziom wykształcenia osób niepełnosprawnych. 8. Mała ilość miejsc pracy dla osób niepełnosprawnych. 9. Brak spójnej bazy danych osób niepełnosprawnych.
Szanse	Zagrozenia
<ol style="list-style-type: none"> 1. Wzrost świadomości społeczeństwa na temat problemu niepełnosprawności. 2. Upowszechnianie informacji dotyczących problemów osób niepełnosprawnych oraz ich praw. 3. Integracja społeczna i zawodowa osób niepełnosprawnych. 4. Wzrost poziomu wykształcenia osób niepełnosprawnych. 5. Likwidacja barier architektonicznych w miejscu zamieszkania osób niepełnosprawnych oraz w budynkach użyteczności publicznej (możliwość pozyskiwania środków z UE oraz innych środków pozabudżetowych). 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Niespójny, rozproszony system orzecznictwa (ZUS, KRUS, PZON). 2. Kierowanie się stereotypami wobec osób niepełnosprawnych. 3. Trudna sytuacja finansowa osób niepełnosprawnych. 4. Wykluczenie osób niepełnosprawnych z życia społecznego oraz z rynku pracy. 5. Niska aktywność osób niepełnosprawnych i ich rodzin. 6. Pogarszająca się kondycja ekonomiczna gospodarstw domowych osób niepełnosprawnych i ich rodzin.

Sytuacja osób starszych	
Mocne strony	Słabe strony
<ol style="list-style-type: none"> 1. Dysponowanie kadrami pracowników świadczących osobom starszym usługi opiekuńcze. 2. Zapewnienie osobom starszym wymagającym całodobowej opieki miejsca w DPS. 3. Funkcjonowanie na terenie gminy Koła Związku Emerytów i Rencistów. 4. Uwzględnienie struktury wiekowej mieszkańców w analizie demograficznej gminy. 5. Prowadzenie działań zmierzających do większego zaangażowania członków rodzin w sprawowanie opieki nad osobami starszymi. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Brak analizy warunków codziennego funkcjonowania osób starszych w gminie. 2. Słaby dostęp do specjalistycznego leczenia i rehabilitacji. 3. Brak mieszkań dostosowanych dla potrzeb osób starszych. 4. Bariery urbanistyczne, architektoniczne oraz komunikacyjne. 5. Duży procent osób niepełnosprawnych wśród seniorów. 6. Niska aktywność społeczna osób starszych. 7. Rosnące zapotrzebowanie na usługi zdrowotne w związku ze starzeniem się społeczeństwa i wzrostem odsetka osób powyżej 65 roku życia w populacji. 8. Brak wolontariuszy wspierających osoby starsze w ich codziennym życiu.
Szanse	Zagrożenia
<ol style="list-style-type: none"> 1. Posiadanie wiedzy przez osoby starsze o dostępnych formach pomocy. 2. Niewzrastająca liczba osób starszych wymagających wsparcia w formie usług opiekuńczych. 3. Możliwość uzyskania pomocy ze strony rodziny przez osoby starsze. 4. Wystarczająca w stosunku do potrzeb osób starszych z gminy dostępność domów pomocy społecznej. 5. Dostrzeganie przez społeczność lokalną problemów i potrzeb osób starszych. 6. Promocja zdrowego stylu życia. 7. Powstanie placówki opiekuńczo - pielęgnacyjnej. 8. Powstanie Klubu Seniora. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Wzrost liczby osób w wieku poprodukcyjnym w społeczności gminy. 2. Brak dostępu osób starszych do takich form wsparcia jak dom dziennego pobytu. 3. Ubóstwo wśród osób starszych, wykorzystywanie ekonomiczne i emocjonalne przez młodsze pokolenie. 4. Niska kwota zasiłków dla osób starszych zagrożonych długotrwałą chorobą lub osób opiekujących się takimi osobami. 5. Niski poziom włączenia społecznego osób starszych.

Bezrobocie	
Mocne strony	Słabe strony
<ol style="list-style-type: none"> 1. Aktywna działalność Powiatowego Urzędu Pracy w Kaliszu. 2. Rozwinięta sieć usług PUP, realizowanie programów na rzecz osób bezrobotnych. 3. Wzrost liczby ofert pracy w PUP. 4. Spadek liczby osób bezrobotnych na terenie gminy. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Niski poziom aktywności bezrobotnych. 2. Niewystarczająca skuteczność aktywizacji zawodowej i społecznej. 3. Brak atrakcyjnych warunków do zatrudniania młodych mieszkańców gminy i wykształconych kobiet. 4. Brak nowych miejsc pracy dla rosnących zasobów grupy wiekowej w wieku produkcyjnym. 5. Niskie wykształcenie i brak kwalifikacji zawodowych osób bezrobotnych. 6. Zjawisko utrzymującego się długotrwałego bezrobocia. 7. Migracja mieszkańców do miast i innych państw w celach zarobkowych. 8. Brak połączeń publicznych środków transportu do zaoferowanych miejsc pracy osobom bezrobotnym.
Szanse	Zagrożenia
<ol style="list-style-type: none"> 1. Rozwój przedsiębiorczości lokalnej. 2. Wprowadzenie nowych form aktywizacji zawodowej osób bezrobotnych. 3. Podnoszenie kwalifikacji przez osoby bezrobotne. 4. Promowanie mikroprzedsiębiorstw i tworzenie przyjaznych form prawnych dla samozatrudnienia. 5. Programy na rzecz aktywizacji i zatrudnienia. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Niepewna sytuacja gospodarcza kraju i państw Unii Europejskiej. 2. Wysokie koszty pracy. 3. Niskie zarobki. 4. Sezonowość rynku pracy. 5. Narastanie zjawiska wyuczonej bezradności. 6. Występowanie szarej strefy zatrudnienia - nielegalne zatrudnienie. 7. Słaba motywacja do podnoszenia kwalifikacji zawodowych społeczeństwa. 8. Duża liczba umów cywilno-prawnych. 9. Łamanie praw pracowniczych. 10. Nierównowaga na rynku pracy. 11. Zaburzone proporcje zatrudnienia w poszczególnych sektorach zatrudnienia. 12. Dalszy wzrost poziomu emigracji zarobkowej (w tym wykształconej młodzieży).

Kultura i sport	
Mocne strony	Słabe strony
<ol style="list-style-type: none"> 1. Organizowanie na terenie miasta i gminy wielu imprez i wydarzeń o charakterze lokalnym, regionalnym. 2. Dobra działalność klubów sportowych na terenie gminy. 3. Wykwalifikowana kadra instruktorska i trenerska. 4. Dobra promocja gminy. 5. Duża częstotliwość organizowania imprez. 6. Aktywna działalność organizacji pozarządowych. 7. Dobre funkcjonowanie Biblioteki Publicznej Gminy i Miasta w Stawiszynie oraz jej filii w Zbiersku i Petrykach. 8. Stwarzanie przez gminę mieszkańcom możliwości zaspokojenia potrzeb w zakresie kultury, sportu i rekreacji. 9. Istniejące obiekty sportowe (hale sportowe, boisko „Orlik”, itp.). <p style="text-align: center;">I</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Słabe zaangażowanie społeczne, zniechęcenie mieszkańców 2. Niewielka wiedza mieszkańców gminy o swoim miejscu zamieszkania oraz możliwościach decydowania o ważnych dla lokalnej społeczności. sprawach (w tym również o kulturze). 3. Zanik zainteresowania kulturą wśród młodzieży. 4. Ograniczone możliwości dostępu do infrastruktury sportowej i rekreacyjnej dla osób dorosłych.
Szanse	Zagrożenia
<ol style="list-style-type: none"> 1. Wzrost świadomości społeczeństwa, która stwarza możliwość większych wydatków do przeznaczenia na zróżnicowane formy aktywnego wypoczynku. 2. Upowszechniający się aktywny i zdrowy model życia. 3. Aktywność społeczna mieszkańców gminy. 4. Dostateczny dostęp do oferty kulturalnej, sportowej i rekreacyjnej dla mieszkańców gminy. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Niedostateczna liczba specjalistów oraz menadżerów w klubach i organizacjach sportowych. 2. Ograniczone środki budżetowe na realizację zadań bieżących w zakresie sportu (w kontekście wzrostu innych potrzeb). 3. Konstruowanie budżetów klubów sportowych wyłącznie (lub w znaczącym stopniu) w oparciu o dotacje przekazywane z budżetu gminy. 4. Bierność i izolacja społeczna.

Edukacja	
Mocne strony	Słabe strony
<ol style="list-style-type: none"> 1. Dobrze zorganizowana sieć szkół i przedszkoli. 2. Znajomość środowiska uczniów przez nauczycieli, możliwość szybkiego kontaktu z rodzicami. 3. Dobra współpraca placówek oświatowych z samorządem. 4. Wykształcona i ciągle doskonaląca się kadra. 5. Oferowanie uczniom zajęć pozalekcyjnych przez placówki oświatowe w gminie. 6. Dobrze zorganizowany dojazd uczniów do szkół. 7. Szeroka oferta pomocy psychologiczno-pedagogicznej. 8. Zaangażowanie szkół w organizację imprez środowiskowych. 9. Monitorowanie zapotrzebowania na opiekę przedszkolną. 10. Dobre funkcjonowanie świetlic socjoterapeutycznych. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Małe zaangażowanie w pozyskiwanie przez dyrektorów szkół środków pozabudżetowych w celu zaspokojenia potrzeb i oczekiwań uczniów. 2. Brak środków finansowych na inwestycje oświatowe. 3. Zbyt wysokie koszty utrzymania szkół. 4. Niskie aspiracje edukacyjne rodziców w odniesieniu do swoich dzieci . 5. Brak żłobków publicznych dla dzieci.
Szanse	Zagrożenia
<ol style="list-style-type: none"> 1. Pozyskiwanie środków zewnętrznych na poprawę warunków pracy i nauki. 2. Pozyskanie środków pozabudżetowych na rozwój usług oraz na wyrównywanie szans edukacyjnych. 3. Zwiększenie standardów i poziomu kształcenia. 4. Działalność świetlic. 5. Tworzenie kół zainteresowań i form rekreacji dla uczniów w różnym wieku. 6. Współpraca ze specjalistami (psycholog, logopeda). 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Niska świadomość społeczna w zakresie ważności edukacji 2. Niedostateczne dofinansowanie oświaty przez budżet państwa. 3. Upadek autorytetów. 4. Niestabilna polityka edukacyjna państwa. 5. Małe zainteresowanie rodziców w sprawie edukacji dzieci i spędzanie przez nich wolnego czasu. 6. Narastająca agresja wśród młodzieży.

Bezpieczeństwo publiczne	
Mocne strony	Słabe strony
<ol style="list-style-type: none"> 1. Prowadzone szeroko działania prewencyjne i profilaktyczne przez Policję. 2. Skuteczne działania operacyjno – rozpoznawcze prowadzone przez Policję. 3. Zwiększająca się wykrywalność i postępujący spadek ilości przestępstw. 4. Duży potencjał osobowy i usprzętowania technicznego Policji. 5. Podejmowanie przez jednostki gminne współpracy z policją, prokuraturą, sądem na rzecz przeciwdziałania i ograniczania przestępczości. 6. Prowadzenie przez samorząd gminy działań na rzecz poprawy stanu bezpieczeństwa w gminie. 7. Realizowanie w gminie inwestycji mających na celu zapewnienie mieszkańcom bezpieczeństwa na drodze. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Braki etatowe stanu służb mundurowych. 2. Niski stan świadomości w społeczeństwie w zakresie społecznej szkodliwości przestępstw i wykroczeń zakwalifikowanych do kategorii „społecznie uciążliwych”. 3. Brak poczucia odpowiedzialności rodziców za wychowanie dzieci 4. Brak systemu edukacyjnego i kreowania postaw obywatelskich, zwłaszcza przez media.
Szanse	Zagrożenia
<ol style="list-style-type: none"> 1. Działania zapobiegające sprzedaży alkoholu - szczególnie nieletnim. 2. Stałe oddziaływanie ośrodków medialnych pod kątem świadomości i wiedzy na temat patologii społecznych oraz kreowania zachowań obywatelskich. 3. Możliwość pozyskania środków unijnych. 4. Aktywne włączenie się rodziców, placówek oświatowych, ośrodków kultu religijnego i stowarzyszeń w proces oddziaływania na poprawność zachowań dzieci i młodzieży. 5. Wzrost poziomu bezpieczeństwa na drodze. 6. Wzrastające poczucie bezpieczeństwa wśród mieszkańców gminy. 7. Wzrastająca świadomość negatywnego wpływu przestępczości na życie społeczne wśród dzieci i młodzieży. 8. Angażowanie się przez mieszkańców gminy w działania na rzecz ochrony przeciwpożarowej i innych zagrożeń. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Niewystarczające finansowanie policji. 2. Niekontrolowany wzrost zachowań patologicznych, skutkujący wzrostem przestępstw i wykroczeń, zwłaszcza społecznie uciążliwych. 3. Łatwy dostęp nieletnich do alkoholu, narkotyków i dopalaczy. 4. Kontakty młodzieży ze środowiskiem przestępczym. 5. Przyzwolenie społeczne na zachowania niezgodne z normami społecznymi.

Ochrona zdrowia	
Mocne strony	Słabe strony
<ol style="list-style-type: none"> 1. Dobra działalność ośrodków zdrowia z wykwalifikowanym personelem medycznym. 2. Dobry dostęp do lekarzy. 3. Dostępność do aptek w Stawiszynie i w Zbiersku 4. Organizowanie badań profilaktycznych. 5. Realizacja programów profilaktycznych i zdrowotnych w szkołach. 6. Współpraca gminy z podmiotami zajmującymi się opieką zdrowotną i promocja zdrowia. 7. Zapewnienie w placówkach oświatowych gminy opieki higienistyczno-pielęgniarskiej. 8. Wzrost świadomości społecznej z zakresu zdrowego stylu życia. 9. Środowiskowa opieka w warunkach domowych dla osób obłożnie chorych. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Niewystarczająca ilość profilaktycznych programów zdrowotnych dla dzieci (programy stomatologiczne, wady postawy). 2. Niska zgłaszalność na profilaktyczne badania populacyjne. 3. Brak środków finansowych na ochronę zdrowia. 4. Długi czas oczekiwania na realizację wybranych świadczeń zdrowotnych w ramach NFZ. 5. Niewystarczający dostęp do specjalistycznych usług medycznych.
Szanse	Zagrożenia
<ol style="list-style-type: none"> 1. Wymuszanie przez Unię Europejską podniesienia jakości usług. 2. Wdrożenie unijnych standardów opieki zdrowotnej, pełne wykorzystanie dotacji służącej rozwiązywaniu konkretnych problemów zdrowotnych. 3. Edukacja społeczeństwa w kierunku kształtowania postaw w zakresie zdrowego stylu życia. 4. Możliwość rozbudowy dla potrzeb rozwoju usług medycznych. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Niespójny system prawny ograniczający dostęp do usług medycznych. 2. Ucieczka lekarzy za granicę. 3. Brak zainteresowania profilaktyką i promocją zdrowia ze strony mieszkańców, 4. Niewystarczające środki finansowe z NFZ przeznaczone na świadczenie usług zdrowotnych. 5. Zły stan zdrowia mieszkańców gminy. 6. Niewystarczający zakres świadczeń medycznych dostępnych w gminie. 7. Ograniczony dostęp do specjalistycznej opieki medycznej. 8. Wysokie koszty opieki medycznej. 9. Niespójny, rozproszony system orzecznictwa (ZUS, KRUS, PZON). 10. Niewydolność systemu ubezpieczenia społecznego.

5. Wnioski z diagnozy

Diagnoza problemów społecznych na terenie gminy Stawiszyn została sporządzona w oparciu o dane zebrane od różnych podmiotów, które działają w obszarze polityki społecznej, jak również na podstawie badań ankietowych dotyczące najczęściej występujących problemów społecznych, które zostały przeprowadzone wśród mieszkańców gminy. Obszary objęte diagnozą to:

- pomoc społeczna,
- uzależnienia i przemoc,
- niepełnosprawność,
- sytuacja osób starszych,
- bezrobocie,
- kultura i sport,
- edukacja,
- bezpieczeństwo publiczne
- oraz ochrona zdrowia.

Szczegółowa diagnoza poszczególnych obszarów Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Stawiszyn na lata 2018 – 2025 pozwoliła zobrazować mechanizmy oraz działania jakie do tej pory były podejmowane w gminie Stawiszyn w celu ograniczenia występowania lub wyeliminowania poszczególnych problemów w sferze społecznej. Stanowi również podstawę do wypracowania nowych kierunków działań jakie należy podjąć w celu eliminowania niepożądanych zjawisk społecznych.

Z analizy diagnozy wynika, że ogólna liczba osób potrzebujących pomocy maleje. Natomiast coraz więcej osób prowadzących jednoosobowe gospodarstwa domowe korzysta ze świadczeń Ośrodka Pomocy Społecznej. Niestety zauważalny jest problem ubóstwa oraz zagrożenie ubóstwem. Brak miejsc pracy, problemy rodzinne, uzależnienia, długotrwała choroba to tylko niektóre przyczyny pogarszającej się sytuacji społecznej na terenie gminy. Przemoc w rodzinie, konflikty międzypokoleniowe wielokrotnie są powodem szukania porad psychologicznych.

Diagnoza zjawisk i problemów społecznych a także zasobów środowiskowych, która przeprowadzona została na potrzeby opracowania niniejszej Strategii stanowi podstawę do sformułowania celu głównego oraz celów strategicznych.

III. CZĘŚĆ PROGRAMOWA

1. Misja

Misja sformalizowana w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Stawiszyn na lata 2018 – 2025 jest następująca:

Wzrost jakości życia rodzin, aktywność seniorów, integralny rozwój człowieka.

Gmina Stawiszyn jest Gminą, która dąży do tego, aby być Gminą kreatywną, bezpieczną, otwartą na potrzeby społeczności. Swoim mieszkańcom chce zapewnić jak najlepsze warunki życia.

Kluczowym zadaniem władz Gminy Stawiszyn jest zapewnienie wysokiego poziomu życia swoim mieszkańcom, a więc stworzenie możliwości i warunków do rozwoju we wszystkich dziedzinach życia. Na szczególną uwagę zasługują osoby, które z takich czy innych przyczyn samodzielnie nie są w stanie włączyć się w szereg przemian podnoszących warunki życiowe społeczności lokalnej. Specjalistyczne wsparcie tych osób stworzy im szansę do rozwoju, a co za tym idzie przełoży się na spadek patologii społecznych w gminie. Zakres zadań związanych ze sferą społeczną oddziałującą na standard życia mieszkańców jest bardzo szeroki.

Wyznaczonych zostało 5 celów strategicznych, do których należą:

Cel strategiczny 1: Przeciwdziałanie i zapobieganie ubóstwu, bezrobociu i bezdomności oraz ograniczanie ich skutków.

Cel strategiczny 2: Wspieranie prawidłowego funkcjonowania rodzin, w szczególności dbałość o rozwój dzieci i młodzieży, przeciwdziałanie uzależnieniom, zaspokajanie potrzeb mieszkańców w zakresie ochrony zdrowia

Cel strategiczny 3: Wspieranie osób starszych i niepełnosprawnych fizycznie i psychicznie podejmowanie działań zmierzających do utrzymania tych osób w środowisku zamieszkania, zapewnienie im udziału w życiu społecznym.

Cel strategiczny 4: Przeciwdziałanie przestępczości i zapewnienie bezpieczeństwa mieszkańcom poprzez działania o charakterze profilaktycznym i prewencyjnym, jak również umacnianie więzi sąsiedzkich.

Cel strategiczny 5: Rozwój kapitału społecznego i ludzkiego.

2. Cele strategiczne, operacyjne, kierunki działań

2.1. Cel strategiczny 1:

**Przeciwdziałanie i zapobieganie ubóstwu, bezrobociu i bezdomności.
oraz ograniczanie ich skutków.**

Cele operacyjne:

- 1. Pomoc osobom i rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji materialnej.**
- 2. Wspieranie i aktywizowanie zawodowe osób bezrobotnych i poszukujących pracy.**
- 3. Pomoc osobom zagrożonym bezdomnością i bezdomnym.**

Kierunki działań do celu operacyjnego 1.

Pomoc osobom i rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji materialnej :

1. Monitorowanie bezpieczeństwa socjalnego mieszkańców gminy.
2. Udzielanie przez MGOPS pomocy finansowej i rzeczowej (w tym w postaci posiłku), osobom znajdującym się w trudnej sytuacji materialnej.
3. Zabezpieczenie potrzeb bytowych dzieci z rodzin ubogich, m.in. poprzez organizowanie dla nich dożywiania w szkołach, wypoczynku, wyposażenie ich w podręczniki i pomoce szkolne oraz odzież, a także zapewnienie im dostępu do alternatywnych form spędzania czasu wolnego.
4. Wsparcie osób i rodzin ubogich pracą socjalną.
5. Organizowanie akcji charytatywnych na rzecz osób ubogich.
6. Rozwój w gminie zasobów mieszkań socjalnych.
7. Podejmowanie inicjatyw mających na celu umożliwienie mieszkańcom odpracowania zadłużenia wobec gminy.
8. Podjęcie działań w celu utworzenia punktu pomocy rzeczowej, w którym gromadzone byłyby pochodzące ze zbiórek: odzież, sprzęt AGD, meble z przeznaczeniem dla osób ubogich.
11. Rozwój wolontariatu angażującego się we wspieranie osób i rodzin ubogich.
12. Rozwijanie współpracy z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób ubogich oraz z Kościołem.

Kierunki działań do celu operacyjnego 2.

Wspieranie i aktywizowanie zawodowe osób bezrobotnych i poszukujących pracy:

1. Rozwijanie współpracy z Powiatowym Urzędem Pracy w Kaliszu w zakresie upowszechniania

ofert pracy, informacji o wolnych miejscach pracy, usługach poradnictwa zawodowego, szkoleniach, przygotowaniu zawodowym dorosłych i stażach.

2. Podejmowanie działań mających na celu aktywizację zawodową osób pozostających bez pracy.
3. Opracowywanie i realizowanie programów edukacyjnych dla rodzin dotkniętych bezrobociem w celu ograniczenia zjawiska „dziedziczenia bezrobocia”.
4. Zmniejszanie negatywnych skutków bezrobocia poprzez pomoc finansową udzielaną przez MGOPS.
5. Prowadzenie pracy socjalnej z osobami bezrobotnymi.
6. Opracowywanie i realizacja programów, szkoleń, których celem jest podnoszenie kwalifikacji osób bezrobotnych.
7. Wspieranie osób bezrobotnych poprzez organizację robót publicznych, prac interwencyjnych i społecznie użytecznych.
8. Promowanie w obszarze rynku pracy zasady równości płci oraz uwzględnianie tej zasady w podejmowanych działaniach na rzecz osób bezrobotnych.
9. Podejmowanie działań mających na celu pozyskanie inwestorów mogących stworzyć nowe miejsca pracy na terenie gminy.
10. Opracowywanie i realizowanie projektów służących aktywizacji osób bezrobotnych, w tym współfinansowanych z funduszy zewnętrznych, np. z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej.

Kierunki działań do celu operacyjnego 3.

Pomoc osobom zagrożonym bezdomnością i bezdomnym:

1. Podejmowanie działań zapobiegających utracie mieszkań przez członków społeczności lokalnej w celu eliminowania zagrożeń wynikających z bezdomności.
2. Udzielanie przez MGOPS pomocy finansowej i rzeczowej osobom zagrożonym i dotkniętym bezdomnością.
3. Zapewnienie osobom bezdomnym schronienia.
4. Prowadzenie pracy socjalnej z osobami zagrożonymi i dotkniętymi bezdomnością.
5. Podejmowanie współpracy z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób bezdomnych, schroniskami w celu niesienia skutecznej pomocy osobom bezdomnym oraz podejmowanie działań mających na celu wyprowadzenie takich osób z bezdomności..

Czas realizacji działań:

Działania ciągle w latach 2018-2025.

Podmioty odpowiedzialne za realizację działań:

Burmistrz, Rada Miejska, Urząd Gminy i Miasta, Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, placówki oświatowe i świetlice szkolne, placówki kultury.

Partnerzy w realizacji działań:

Powiatowy Urząd Pracy w Kaliszu, organizacje pozarządowe, inwestorzy, lokalni przedsiębiorcy, noclegownie i schroniska spoza gminy, Kościół, społeczność lokalna.

Źródła finansowania działań:

Budżet samorządowy i centralny, fundusze zewnętrzne, m.in. fundusze strukturalne Unii Europejskiej, inne programy, sponsorzy indywidualni.

Wskaźniki monitoringowe:

- liczba osób ubogich, bezrobotnych i bezdomnych objętych pracą socjalną,
- liczba dzieci z rodzin ubogich objętych wsparciem,
- liczba beneficjentów systemu pomocy społecznej objętych wsparciem z powodu ubóstwa, bezrobocia i bezdomności,
- wielkość stopy bezrobocia,
- liczba osób bezrobotnych w gminie, w tym liczba osób objętych przez Powiatowy Urząd Pracy różnymi formami wsparcia,
- liczba opracowanych i realizowanych projektów w zakresie aktywizacji grup zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz liczba osób nimi objętych,
- liczba mieszkań socjalnych,
- liczba osób bezdomnych, którym zapewniono schronienie.

2.2. Cel strategiczny 2.:

Wspieranie prawidłowego funkcjonowania rodzin, w szczególności dbałość o rozwój dzieci i młodzieży, przeciwdziałanie uzależnieniom, zaspokajanie potrzeb mieszkańców w zakresie ochrony zdrowia.

Cele operacyjne:

1. Wzmacnianie potencjału rodzin, podnoszenie poziomu ich funkcjonowania.

2. **Wsparcie rodzin i osób dotkniętych problemami uzależnień i przemocy w rodzinie.**
3. **Pomoc dzieciom i młodzieży w kształceniu i w rozwoju.**
4. **Zaspakajanie potrzeb mieszkańców w zakresie ochrony zdrowia.**

Kierunki działań do celu operacyjnego 1.

Wzmacnianie potencjału rodzin, podnoszenie poziomu ich funkcjonowania:

1. Promowanie prawidłowego modelu rodziny oraz edukowanie rodzin w zakresie właściwego wypełniania ról rodzicielskich, m.in. przez pracowników MGOPS-u i placówek oświatowych.
2. Udzielanie pomocy rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji materialnej z systemu pomocy społecznej, świadczeń rodzinnych i alimentacyjnych, świadczeń wychowawczych oraz innych przewidzianych przepisami prawa.
3. Prowadzenie w zwiększonym zakresie pracy socjalnej z rodzinami dotkniętymi bezradnością opiekuńczo-wychowawczą.
4. Podnoszenie kwalifikacji asystentów rodziny w celu zapewnienia skutecznej pomocy rodzinom objętym ich wsparciem.
5. Zapewnienie odpowiedniej do aktualnych potrzeb liczby asystentów pracujących z rodzinami.
6. Realizowanie projektów adresowanych do rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych.
7. Realizowanie projektów przeciwdziałających wyuczonej bezradności.
8. Zwiększenie dostępności poradnictwa specjalistycznego (w tym psychologiczno-pedagogicznego, prawnego, terapii rodzinnej).
9. Pomoc osobom samotnie wychowującym dzieci, m.in. poprzez ułatwienie dostępu do żłobka i przedszkoli.
10. Wspieranie i dofinansowywanie różnych form opieki nad dziećmi do 3. roku życia.
11. Zintegrowanie działań na rzecz rodziny i dziecka poprzez stałą współpracę placówek oświatowych i kulturalnych, jednostek pomocy społecznej i ochrony zdrowia, Sądu Rejonowego i kuratorów sądowych, Policji, organizacji pozarządowych oraz Kościoła.

Kierunki działań do celu operacyjnego 2.

Wsparcie rodzin i osób dotkniętych problemami uzależnień i przemocy w rodzinie:

1. Zapewnienie osobom uzależnionym od alkoholu i narkotyków dostępu do pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej.
2. Zapewnienie rodzinom dotkniętym problemami alkoholowymi, narkomanii i przemocy w rodzinie szerszego dostępu do wsparcia psychologicznego i prawnego.

3. Prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej, edukacyjnej i szkoleniowej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych, narkomanii i przemocy w rodzinie, w szczególności skierowanej do dzieci i młodzieży.
4. Kontynuowanie działalności funkcjonujących w gminie grup wsparcia dla osób dotkniętych problemami uzależnień.
5. Kontynuowanie działalności Zespołu Interdyscyplinarnego ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie.
6. Podnoszenie kwalifikacji przez specjalistów świadczących pomoc rodzinom dotkniętych problemami przemocy w rodzinie.
7. Utworzenie grup wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie.
8. Ułatwienie dostępu do programów korekcyjnych dla sprawców przemocy.
9. Podejmowanie współpracy z Policją, instytucjami i organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób i rodzin dotkniętych przemocą w rodzinie, problemami alkoholowymi i narkomanii.

Kierunki działań do celu operacyjnego 3.

Pomoc dzieciom i młodzieży w kształceniu i w rozwoju:

1. Podnoszenie poziomu i jakości kształcenia w placówkach oświatowych, m.in. poprzez doskonalenie kadr nauczycielskich i pedagogów szkolnych.
2. Monitorowanie środowiska uczniów pod kątem zabezpieczenia ich potrzeb przez dom rodzinny.
3. Zapewnienie dzieciom wymagającym wsparcia dostępu do specjalistów, takich jak psychiatra dziecięcy czy psycholog.
4. Podejmowanie działań mających na celu wyrównywanie szans edukacyjnych, m.in. Poprzez prowadzenie zajęć wyrównawczych.
5. Rozwój świetlic środowiskowych dla dzieci i młodzieży.
6. Wsparcie uczniów niepełnosprawnych w dostępie do edukacji, m.in. poprzez prowadzenie klas integracyjnych i organizację nauczania indywidualnego.
7. Zapewnienie dzieciom i młodzieży dostępu do alternatywnych form spędzania czasu wolnego, m.in. poprzez rozszerzenie oferty zajęć pozalekcyjnych i pozaszkolnych przy wykorzystaniu zasobów kulturalnych i sportowo-rekreacyjnych gminy.

Kierunki działań do celu operacyjnego 4.

Zaspakajanie potrzeb mieszkańców w zakresie ochrony zdrowia:

1. Promowanie zdrowia i prowadzenie profilaktyki zdrowotnej.
2. Zapewnienie mieszkańcom dostępu do świadczeń z zakresu podstawowej opieki zdrowotnej oraz

w miarę możliwości ułatwienie dostępu do lekarzy specjalistów.

3. Rozszerzenie katalogu usług medycznych w oparciu o posiadaną bazę lokalową.
4. Zapewnienie opieki medycznej w szkołach.
5. Rozszerzenie zakresu usług pielęgniarstwa środowiskowego na rzecz osób starszych i niepełnosprawnych.

Czas realizacji działań:

Działania ciągłe w latach 2018-2025.

Podmioty odpowiedzialne za realizację działań:

Burmistrz, Rada Miejska, Urząd Gminy Miasta, Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Zespół Interdyscyplinarny, placówki przedszkolne, placówki oświatowe placówki kultury, placówki sportowo-rekreacyjne, świetlice.

Partnerzy w realizacji działań:

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna, specjaliści, placówki ochrony zdrowia, Policja, Prokuratura Rejonowa, Sąd Rejonowy, kuratorzy sądowi, Kościół i społeczność lokalna.

Źródła finansowania działań:

Budżet samorządowy (gminny, powiatowy) i centralny, fundusze zewnętrzne, m.in. fundusze strukturalne Unii Europejskiej, inne programy, sponsorzy indywidualni.

Wskaźniki monitoringowe:

- liczba rodzin objętych pracą socjalną,
- liczba asystentów rodziny,
- liczba szkoleń i projektów adresowanych do rodzin,
- liczba rodzin objętych wsparciem z systemu pomocy społecznej, świadczeń rodzinnych i alimentacyjnych, świadczeń wychowawczych i innych przewidzianych przepisami prawa,
- liczba osób i rodzin objętych poradnictwem specjalistycznym oraz liczba porad,
- liczba osób objętych pomocą terapeutyczną i rehabilitacyjną,
- liczba rodzin objętych wsparciem psychologicznym oraz z systemu pomocy społecznej z powodu alkoholizmu, narkomanii i przemocy w rodzinie,
- liczba przedsięwzięć realizowanych w ramach działalności informacyjnej i edukacyjnej,

- liczba interwencji przeprowadzonych w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
- liczba osób objętych oddziaływaniem zespołu interdyscyplinarnego,
- liczba nauczycieli i pedagogów szkolnych doskonalących swoje kwalifikacje zawodowe,
- liczba uczniów uczęszczających do klas integracyjnych,
- liczba uczniów objętych nauczaniem indywidualnym,
- liczba przedsięwzięć w zakresie promocji zdrowia i profilaktyki zdrowotnej,

2.3. Cel strategiczny 3.:

**Wspieranie osób starszych i niepełnosprawnych fizycznie i psychicznie,
podejmowanie działań zmierzających do utrzymania tych osób w środowisku
zamieszkania, zapewnienie im udziału w życiu społecznym.**

Cele operacyjne:

1. **Realizacja modelu „zdrowego starzenia się” – organizacja czasu wolnego, usprawnianie osób starszych i zapewnienie im właściwej opieki.**
2. **Ograniczenie skutków niepełnosprawności, aktywizacja społeczna i zawodowa osób niepełnosprawnych fizycznie i psychicznie.**

Kierunki działań do celu operacyjnego 1.

Realizacja modelu „zdrowego starzenia się” – organizacja czasu wolnego, usprawnianie osób starszych i zapewnienie im właściwej opieki:

1. Udzielanie przez MGOPS pomocy finansowej i rzeczowej osobom starszym.
2. Zapewnienie osobom starszym dostępu do usług opiekuńczych, obejmujących pomoc w zaspokajaniu codziennych potrzeb życiowych, jak i zapewnienie kontaktów z otoczeniem.
3. Podejmowanie działań zmierzających do integrowania środowiska osób starszych.
4. Utworzenie Klubu Seniora.
5. Utworzenie placówki opiekuńczo-pielęgnacyjnej.
6. Podejmowanie współpracy z Kościołem oraz z organizacjami pozarządowymi w celu podniesienia skuteczności wsparcia adresowanego do osób starszych.
7. Podejmowanie działań mających na celu budowanie pozytywnego wizerunku osób starszych w środowisku lokalnym.

8. Rozwijanie aktywnych form spędzania czasu wolnego przez osoby starsze, w tym poprzez organizowanie imprez, spotkań integracyjnych, zajęć, wycieczek.
9. Pozyskiwanie wolontariuszy mogących wspierać osoby starsze, jak również zachęcanie osób starszych do włączania się w działalność wolontarystyczną.

Kierunki działań do celu operacyjnego 2.

Ograniczenie skutków niepełnosprawności, aktywizacja społeczna i zawodowa osób niepełnosprawnych fizycznie i psychicznie:

1. Udzielanie przez MGOPS pomocy finansowej i rzeczowej osobom niepełnosprawnym.
2. Monitorowanie sytuacji osób niepełnosprawnych w gminie w oparciu o dostępne informacje oraz uwagi przekazywane przez organizacje skupiające osoby niepełnosprawne.
3. Uwzględnianie udziału osób niepełnosprawnych w organizowanych kursach zawodowych i szkoleniach mających na celu zdobycie kwalifikacji umożliwiających podjęcie pracy.
4. Rozwój wsparcia dla osób niepełnosprawnych psychicznie i ich rodzin.
5. Prowadzenie działań zmierzających do likwidacji barier architektonicznych i w komunikowaniu się.
6. Podejmowanie inicjatyw mających na celu zwiększenie świadomości mieszkańców na temat potrzeby zapewnienia osobom niepełnosprawnym warunków do uczestniczenia w życiu społecznym na równych prawach.
7. Rozwijanie aktywnych form spędzania czasu wolnego przez osoby niepełnosprawne w tym organizowanie imprez, spotkań integracyjnych, zajęć, wycieczek.
8. Prowadzenie działań na rzecz integracji ze środowiskiem osób niepełnosprawnych poprzez realizację spotkań, kampanii informacyjnych.
9. Pozyskiwanie wolontariuszy mogących wspierać osoby niepełnosprawne, jak również zachęcanie osób niepełnosprawnych do włączania się w działalność wolontarystyczną.

Czas realizacji działań:

Działania ciągle w latach 2018-2025

Podmioty odpowiedzialne za realizację działań:

Burmistrz, Rada Miejska, Urząd Gminy i Miasta, Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, placówki przedszkolne, placówki oświatowe, placówki kulturalne, placówki sportowo-rekreacyjne.

Partnerzy w realizacji działań:

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Powiatowy Urząd Pracy, Poradnia psychologiczno-pedagogiczna, Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, domy pomocy społecznej, placówki ochrony zdrowia, Kościół, społeczność lokalna.

Źródła finansowania działań:

Budżet samorządowy (gminny, powiatowy) i centralny, fundusze zewnętrzne, m.in. Fundusze strukturalne Unii Europejskiej, inne programy, sponsorzy indywidualni.

Wskaźniki monitoringowe:

- liczba osób w wieku poprodukcyjnym i ich udział w ogóle mieszkańców,
- liczba osób dotkniętych niepełnosprawnością (w oparciu o dane MGOPS-u oraz PCPR-u),
- liczba osób starszych i niepełnosprawnych objętych pracą socjalną,
- liczba osób starszych i niepełnosprawnych objętych wsparciem z systemu pomocy społecznej,
- liczba osób objętych usługami opiekuńczymi oraz specjalistycznymi usługami opiekuńczymi,
- liczba ofert pracy dla osób niepełnosprawnych.

2.4. Cel strategiczny 4.:

Przeciwdziałanie przestępczości i zapewnienie bezpieczeństwa mieszkańcom poprzez działania o charakterze profilaktycznym i prewencyjnym, jak również umacnianie więzi sąsiedzkich.

Cele operacyjne:

- 1. Przeciwdziałanie przestępczości, w tym wśród nieletnich.**
- 2. Zapewnienie bezpieczeństwa dzieciom w wieku szkolnym.**
- 3. Zwiększenie poczucia bezpieczeństwa mieszkańców.**

Kierunki działań do celu operacyjnego 1.**Przeciwdziałanie przestępczości, w tym wśród nieletnich:**

1. Podejmowanie działań o charakterze informacyjnym i prewencyjnym.
2. Realizowanie programów profilaktyczno-edukacyjnych w placówkach oświatowych.
3. Monitorowanie zachowań o charakterze patologicznym w środowisku szkolnym oraz

podejmowanie działań interwencyjnych i zapobiegawczych mających na celu eliminowanie tego rodzaju niepożądanych zachowań wśród uczniów.

Kierunki działań do celu operacyjnego 2.

Zapewnienie bezpieczeństwa dzieciom w wieku szkolnym:

1. Uwrażliwianie rodziców i opiekunów uczniów na kwestie związane z prawidłowym i bezpiecznym zachowaniem się na terenie szkoły i w otoczeniu domowym.
2. Podejmowanie działań mających na celu zwiększenie bezpieczeństwa dzieci w drodze do i ze szkoły.
3. Budowanie na terenie szkoły pozytywnych relacji z uczniami, dbałość o właściwy klimat umożliwiający rozwój inteligencji emocjonalnej uczniów i stworzenie przyjaznego środowiska szkolnego.

Kierunki działań do celu operacyjnego 3.

Zwiększenie poczucia bezpieczeństwa mieszkańców:

1. Podejmowanie przez jednostki gminy współpracy z instytucjami o zasięgu ponadlokalnym na rzecz przeciwdziałania przestępczości.
2. Zapewnienie mieszkańcom bezpieczeństwa na drodze, m.in. poprzez remont dróg, budowę chodników i oświetlenia.
3. Realizacja działań przez uprawnione służby (Policję, Straż Miejską, Straż Pożarną), w odpowiedzi na postulaty zgłaszane przez mieszkańców.

Czas realizacji działań:

Działania ciągle w latach 2018-2025.

Podmioty odpowiedzialne za realizację działań:

Burmistrz, Rada Miejska, Urząd Gminy i Miasta, Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, placówki przedszkolne, placówki oświatowe, placówki kulturalne, placówki sportowo-rekreacyjne.

Partnerzy w realizacji działań:

Policja, Straż Pożarna, Prokuratura Rejonowa, Sąd Rejonowy, kuratorzy sądowi, społeczność lokalna.

Źródła finansowania działań:

Budżet samorządowy (gminny, powiatowy) i centralny, fundusze zewnętrzne, m.in. fundusze strukturalne Unii Europejskiej, sponsorzy indywidualni.

Wskaźniki monitoringowe:

- liczba popełnionych i wykrytych przestępstw na terenie gminy,
- liczba opracowanych i realizowanych programów profilaktyczno-edukacyjnych oraz liczba osób nimi objętych,
- liczba działań o charakterze prewencyjnym podjętych w odpowiedzi na postulaty zgłaszane przez mieszkańców,
- liczba zrealizowanych inwestycji w celu poprawy bezpieczeństwa na drodze,

2.5. Cel strategiczny 5.:

Rozwój kapitału społecznego i ludzkiego.

Cele operacyjne:

- 1. Doskonalenie kadr i służb pomocowych, podnoszenie jakości świadczonych usług oraz rozwijanie infrastruktury socjalnej.**
- 2. Rozwój dialogu społecznego.**

Kierunki działań do celu operacyjnego 1.

Doskonalenie kadr i służb pomocowych, podnoszenie jakości świadczonych usług oraz rozwijanie infrastruktury socjalnej:

1. Doskonalenie kadr pomocy społecznej poprzez zwiększenie nakładu finansowego na szkolenia i inne formy doskonalenia zawodowego.
2. Poprawa obsługi klientów pomocy społecznej poprzez dostosowanie warunków lokalowych do bieżących potrzeb.
3. Rozwój usług elektronicznych.
4. Rozwijanie współpracy z organizacjami pozarządowymi w zakresie pracy na rzecz rodziny.
5. Zapewnienie mieszkańcom informacji o dostępnych formach świadczeń pomocowych, m.in. przez zamieszczanie informacji dotyczących funkcjonowania pomocy społecznej, na stronach internetowych.

6. Wypracowanie platformy informacyjnej o dostępnych formach wsparcia dla osób uzależnionych od alkoholu, narkotyków oraz ich rodzin jako elementu współpracy różnych podmiotów.
7. Podejmowanie działań promocyjnych mających na celu budowanie pozytywnego wizerunku pomocy społecznej.

Kierunki działań do celu operacyjnego 2.

Rozwój dialogu społecznego:

1. Podejmowanie inicjatyw mających na celu budowę i rozwój dialogu władz samorządowych z mieszkańcami.
2. Poszerzenie dostępu informacyjnego do planowanych przez samorząd gminy zamierzeń o charakterze gospodarczym i społecznym, mających wpływ na funkcjonowanie społeczności lokalnej.

Czas realizacji działań:

Działania ciągłe w latach 2018-2025.

Podmioty odpowiedzialne za realizację działań:

Burmistrz, Rada Miejska, Urząd Miasta i Gminy, Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej i inne jednostki organizacyjne gminy.

Partnerzy w realizacji działań:

Organizacje pozarządowe, Kościół, społeczność lokalna.

Źródła finansowania działań:

Budżet samorządowy (gminny, powiatowy i wojewódzki) i centralny, fundusze zewnętrzne, m.in. fundusze strukturalne Unii Europejskiej, sponsorzy indywidualni.

Wskaźniki monitoringowe:

- liczba szkoleń, w których uczestniczyła kadra pomocy społecznej,
- liczba opracowanych i zrealizowanych projektów w ramach strategii rozwiązywania problemów społecznych,
- liczba spotkań mieszkańców z władzami samorządowymi gminy.

IV. REALIZACJA STRATEGII

1. Wdrożenie i monitoring strategii

Wdrożenie realizacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Stawiszyn jest procesem, w realizację którego zaangażowane powinny być wszystkie podmioty działające w obszarach objętych Strategią, m.in. pomocy społecznej, edukacji, ochrony zdrowia, kultury, prewencji i zwalczania zjawisk patologii i in. Istotnym elementem realizacji założeń i celów Strategii jest monitoring jej wdrażania. Strategia jest dokumentem, który może być aktualizowany. Prowadzony powinien być monitoring zmieniających się potrzeb oraz problemów społecznych występujących na terenie Gminy, co umożliwi bieżące dostosowywanie usług publicznych do zmieniających się okoliczności.

Zgodnie z art. 110 ust. 4 ustawy o pomocy społecznej koordynatorem realizacji działań wyznaczonych w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Stawiszyn na lata 2018 - 2025 będzie Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Stawiszynie.

Monitoring zapisów strategicznych polegał będzie na zbieraniu i analizowaniu informacji dotyczących realizowanych bądź zrealizowanych już działań. Gromadzone dane pozwolą zidentyfikować i rozwiązywać problemy, które pojawiają się w trakcie wdrażania dokumentu oraz stwierdzić, czy wyznaczone działania zmierzają w słusznym kierunku i przynoszą zakładane zmiany.

Jednym z narzędzi procesu monitorowania Strategii będzie, każdego roku przedkładana Radzie Miejskiej, *ocena zasobów pomocy społecznej* przygotowywana w oparciu o analizę lokalnej sytuacji społecznej i demograficznej. Istotnym narzędziem monitoringu Strategii będzie również analiza sprawozdań rzeczowo - finansowych oraz analiza efektów pracy innych podmiotów zaangażowanych w realizację Strategii.

Monitoringowi będą podlegały także opracowywane i realizowane w okresie objętym Strategią programy m.in. *Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie, 3-letnie gminne programy wspierania rodziny, Program profilaktyki uzależnień i rozwiązywania problemów alkoholowych Gminy Stawiszyn i inne.*

Po zakończeniu ostatniego roku wdrażania Strategii zostanie przeprowadzona ewaluacja końcowa wdrożenia Strategii, polegająca między innymi na porównaniu wskaźników bazowych z roku 2016 ze wskaźnikami osiągniętymi w roku 2025 roku.

2. Zakończenie

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Stawiszyn na lata 2018 - 2025 zakłada ciągłość w realizacji wytyczonych kierunków z zachowaniem wymogu wprowadzania niezbędnych zmian dostosowawczych, wynikających ze zmian w sytuacji ekonomicznej i społecznej w kolejnych latach. Wyznaczone cele dotyczą najistotniejszych problemów występujących na terenie Gminy Stawiszyn, takich jak: dysfunkcje rodziny, patologie społeczne, niski poziom aktywności społecznej, starzenie się społeczeństwa.

Diagnoza problemów społecznych w niej postawiona określa jednoznacznie, że konieczne są długofalowe programy działań podejmowanych dla zapobiegania i przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu, jako zjawisku uniemożliwiającemu lub utrudniającemu jednostce lub grupie zgodne z prawem pełnienie ról społecznych i korzystanie z dóbr publicznych.

Realizacja Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych przyczyni się do wdrożenia nowoczesnego modelu polityki społecznej w Gminie Stawiszyn, a skierowanie jej do wybranych grup społecznych jest najlepszą możliwością poprawy sytuacji wielu osób, a także zaktywizowania grup podlegających wykluczeniu społecznemu.

Rozwijanie i utrzymywanie systemu pomocy wymaga zintegrowanych działań wszelkich podmiotów a przede wszystkim rodzin. Osiągnięcie oczekiwanych rezultatów będzie w dużym stopniu uzależnione od akceptacji strategii przez wszystkich sojuszników podejmowanych działań pomocowych.

W ramach wdrażania Strategii należy podjąć następujące działania zmierzające do osiągnięcia celów strategicznych:

1. Zapewnienie finansowania ze źródeł zewnętrznych i wewnętrznych.
2. Profesjonalne przygotowanie instytucji i kadr, które będą zarządzać, wdrażać i monitorować realizowane projekty strategiczne.

Zapisy zawarte w strategii będą realizowane w ramach kierunków poszczególnych działań, w zależności od posiadanych przez samorząd i pozyskanych z zewnątrz środków finansowych.

V. ZAŁĄCZNIKI

Załącznik nr 1

Ankieta dotycząca Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na terenie Gminy i Miasta Stawiszyn

Szanowni Mieszkańcy Gminy i Miasta Stawiszyn

Prosimy o przemyślane wypełnienie poniższej ankiety, która ma na celu właściwe zdiagnozowanie problemów społecznych występujących na jej obszarze, a także określić sposoby ich rozwiązania. Ponadto wyniki posłużą do opracowania Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy i Miasta Stawiszyn na lata 2018-2025.

UWAGA! Ankieta jest anonimowa!

METRYCZKA (wstawić X przy wybranej odpowiedzi)

Płeć:

- kobieta
- mężczyzna

Wiek:

- poniżej 25
- 26-59
- 60 i więcej

Zawód:

- uczeń
- rolnik
- przedsiębiorca
- pracownik umysłowy
- pracownik fizyczny
- emeryt/ rencista
- bezrobotny
- inne (jaki?)

Wykształcenie:

- podstawowe
- gimnazjalne

- zawodowe
- średnie
- wyższe

W jakim stopniu jest Pan(i) zadowolony(a) z następujących warunków życia w Gminie. Proszę zaznaczyć przy każdym stwierdzeniu poniżej jedną z możliwych odpowiedzi od 0 do 4.		Bardzo niezadowolony/a	Niezadowolony/a	Niezdecydowany/a	Zadowolony/a
1.	Organizacja czasu wolnego (koła zainteresowań, kluby sportowe).	0	1	2	3
2.	Dostęp do Internetu.	0	1	2	3
3.	Dostęp do informacji na temat wydarzeń w Gminie.	0	1	2	3
4.	Dostęp do kultury: biblioteka, koncerty, wystawy.	0	1	2	3
5.	Organizacja imprez cyklicznych w Gminie.	0	1	2	3
6.	Dostępność doradztwa psychologiczno – prawnego.	0	1	2	3
7.	Poziom pomocy społecznej.	0	1	2	3
8.	Poziom opieki zdrowotnej.	0	1	2	3
9.	Bezpieczeństwo publiczne.	0	1	2	3
10.	Warunki mieszkaniowe.	0	1	2	3
11.	Miejsc rekreacji (np. parki, place zabaw).	0	1	2	3
12.	Jakość szkół.	0	1	2	3
13.	Dostępność przedszkoli.	0	1	2	3
14.	Żywołność lokalnej tradycji i historii w codziennym życiu.	0	1	2	3
15.	Siła więzi międzyludzkich integrujących mieszkańców.	0	1	2	3
16.	Dostępność do handlu i usług.	0	1	2	3
17.	Poziom udziału mieszkańców w życiu publicznym Gminy.	0	1	2	3

W każdym pytaniu od 1 do 6 prosimy o zaznaczenie (X) 2 wybranych odpowiedzi:

1. Jakie problemy społeczne dzieci i młodzieży uważa Pan/Pani za najważniejsze na terenie naszej Gminy?

- brak pozytywnych wzorców i autorytetów
- przemoc ze strony rodziców
- alkohol i papierosy
- narkotyki
- chuligaństwo
- brak zorganizowanych form spędzania wolnego czasu
- bezproduktywne spędzania czasu wolnego
- brak opieki nad dziećmi w wieku przedszkolnym
- ograniczony dostęp do placówek kulturalnych, sportowych i rekreacyjnych
- brak miejsca spotkań np. w poszczególnych wsiach
- inne (jakie?)

2. Jakie problemy społeczne rodzin uważa Pan/Pani za najważniejsze na terenie naszej Gminy?

- bezradność życiowa
- ubóstwo
- bezrobocie
- alkoholizm
- bezradność w sprawach opiekuńczo - wychowawczych
- ograniczony dostęp do pomocy specjalistycznej tj. psychologicznej, prawnej
- niski poziom wzajemnej pomocy pomiędzy rodzinami
- zanikanie tradycyjnych form spotkań rodzinnych
- niepełnosprawność
- przemoc w rodzinie
- rozbitcie rodzin – wyjazdy zagraniczne
- niewydolność materialna rodziny
- inne (jakie?)

3. Jakie problemy społeczne osób starszych uważa Pan/Pani za najważniejsze na terenie naszej Gminy?

- izolacja społeczna (samotność)
- izolacja rodzinna (odrzućenie)
- niepełnosprawność
- ograniczona zdolność do samoobsługi
- problemy z dojazdem do lekarzy
- brak zajęć oraz kontaktów z ludźmi w tym samym wieku
- niewystarczający zakres usług opiekuńczych
- brak zagospodarowania wolnego czasu dla osób w wieku poprodukcyjnym

4. Jakie problemy społeczne w obszarze opieki zdrowotnej uważa Pan/Pani za najważniejsze na terenie naszej Gminy?

- długi okres oczekiwania na usługi medyczne
- mała liczba lekarzy specjalistów
- długi okres oczekiwania na pielęgniarską opiekę długoterminową domową
- ograniczona liczba wizyt domowych lekarza u osób przewlekle chorych i niepełnosprawnych
- inne (jakie?)

5. Jakie problemy społeczne w obszarze edukacji uważa Pan/Pani za najważniejsze na terenie naszej Gminy?

- zbyt mała liczba placówek wychowania przedszkolnego
- brak wykorzystania bazy szkolnej w czasie wolnym od nauki
- niedostateczne wsparcie psychologiczno - pedagogiczne
- brak stołówek szkolnych
- niewystarczająca ilość zajęć pozalekcyjnych

6. Jakie problemy społeczne w obszarze sportu i kultury uważa Pan/Pani za najważniejsze na terenie naszej Gminy?

- brak organizacji pozarządowych
- brak świetlic wiejskich i ognisk kultury
- nie w pełni wykorzystany potencjał historii i kultury regionu
- niewykorzystany potencjał uzdolnionej i utalentowanej młodzieży
- zbyt mało imprez i wydarzeń środowiskowych

7. Czy uważa Pan/Pani, że bezrobocie na terenie Gminy jest dużym problemem?

- tak
- nie

8. Jeśli wskazał(a) Pan/Pani, TAK proszę uzasadnić odpowiedź?

.....

Poniżej są wymienione zadania, służące rozwiązywaniu problemów społecznych na terenie Gminy. Proszę używając skali od 1 do 10 ocenić, na ile ważne są poszczególne zadania przez wpisanie jednej z cyfr ze skali w kolumnie po prawej stronie za każdym zadaniem.

1-----2-----3-----4-----5-----6-----7-----8-----9-----10
 mało ważne bardzo ważne

1.	Utworzenie punktu informacyjnego w gminie oferującego usługi doradztwa zawodowego i pośrednictwa pracy.	
2.	Mobilny punkt pomocy specjalistycznej dla osób uzależnionych.	
3.	Utworzenie Klubu Seniora.	
4.	Likwidacja barier architektonicznych w instytucjach publicznych.	
5.	Mieszkania chronione, lokale socjalne.	
6.	Usługi opiekuńcze dla osób starszych i/lub niepełnosprawnych.	
7.	Stworzenie sieci pomocy sąsiedzkiej.	
8.	Założenie grupy wsparcia dla osób niepełnosprawnych.	
9.	Założenie grupy wsparcia dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie.	
10.	Inicjowanie działań do powstania wolontariatu.	
11.	Finansowanie płatnych szczepionek dla dzieci.	
12.	Zwiększenie dostępu do lekarzy specjalistów (kardiolog, diabetolog, onkolog).	
13.	Pomoc psychologa/terapeuty, profilaktyka uzależnień dla dzieci, młodzieży i dorosłych.	
14.	Stypendia dla dzieci z ubogich rodzin.	
15.	Zapewnienie dostępu do pedagoga, logopedy i opieki medycznej w szkołach i przedszkolach.	
16.	Wydłużenie czasu pracy przedszkoli.	
17.	Poszerzenie oferty o oddział żłobkowy.	
18.	Zwiększenie ilości obiektów sportowo - rekreacyjnych na terenie placówek oświatowych.	
19.	Potrzeba pedagogizacji rodziców i dzieci.	
20.	Wsparcie asystenta rodziny dla rodzin z problemami opiekuńczo - wychowawczymi.	

Jeśli według Pana/Pani pominęliśmy w ankiecie jakiś ważny problem, to proszę go opisać w tym miejscu:

.....
.....
.....

Jeśli według Pana/Pani warto podjąć inne zadania, inicjatywy na rzecz integracji społecznej mieszkańców, które nie zostały wcześniej wymienione w ankiecie, to proszę wymienić poniżej:

.....
.....
.....

Dziękujemy za udział w ankiecie!

VI. SPIS TABEL

1. Tabela 1: Struktura wiekowa ludności w latach 2014 - 2016.....	13
2. Tabela 2: Ilość mieszkańców Gminy w latach 2014 - 2016 z podziałem na płeć.....	13
3. Tabela 3: Ruch naturalny ludności Gminy w latach 2014 - 2016	14
4. Tabela 4: Ruch migracyjny ludności Gminy w latach 2014 - 2016.....	14
5. Tabela 5: Rzeczywista liczba i struktura rodzin korzystających z pomocy w latach 2014 - 2016.15.....	16
6. Tabela 6: Formy wsparcia udzielanego z pomocy społecznej w latach 2014 - 2016.....	17
7. Tabela 7: Powody przyznania pomocy w latach 2014 - 2016.....	19
8. Tabela 8: Rodziny objęte pracą asystenta rodziny w latach 2014 - 2016	23
9. Tabela 9: Rodziny usamodzielnione, które zakończyły współpracę z asystentem w latach 2014 - 2016	24
10. Tabela 10: Działalność Zespołu Interdyscyplinarnego w Stawiszynie w latach 2014 - 2016....	26
11. Tabela 11: Liczba zdiagnozowanych środowisk w stosunku do korzystających z pomocy w latach 2014 - 2016	28
12. Tabela 12: Działania podejmowane przez Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w latach 2014 - 2016	29
13. Tabela 13: Realizacja zasiłków rodzinnych oraz dodatków do zasiłków rodzinnych w latach 2014 - 2016	31
14. Tabela 14: Realizacja świadczeń opiekuńczych w latach 2014 - 2016	32
15. Tabela 15: Realizacja jednorazowej zapomogi w latach 2014 - 2016.....	32
16. Tabela 16: Świadczenia rodzicielskie w latach 2014 - 2016	33
17. Tabela 17: Realizacja zasiłków dla opiekunów w latach 2014 -2016	33
18. Tabela 18: Realizacja świadczeń z Funduszu Alimentacyjnego w latach 2014 - 2016	34
19. Tabela 19: Rodziny korzystające ze świadczeń pomocy społecznej i świadczeń rodzinnych z tytułu niepełnosprawności w latach 2014 - 2016.....	35
20. Tabela 20: Orzeczenia o niepełnosprawności lub o stopniu niepełnosprawności wydane mieszkańcom gminy w latach 2014-2016	36
21. Tabela 21: Wsparcie udzielone przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie niepełnosprawnym mieszkańcom gminy w latach 2014 - 2016	36
22. Tabela 22: Osoby w wieku poprodukcyjnym w strukturze ludności gminy w latach 2014 - 2016	38

23. Tabela 23: Zarejestrowani bezrobotni z terenu gminy w latach 2014 - 2016	40
24. Tabela 24: Bezrobotni z terenu gminy według wykształcenia w latach 2014 - 2016	40
25. Tabela 25: Liczba czytelników korzystających z Biblioteki Publicznej w latach 2014 - 2016.....	43
26. Tabela 26: Liczba uczniów w placówkach oświatowych w latach 2014 - 2016	44
27. Tabela 27: Zagrożenia na terenie gminy Stawiszyn w latach 2014 - 2016	46